

**Вагиф
җәбраһылзаде**

**Үнүдүлчәг
бүтүн
сөвгәләр**

Вагиф
Чэбрајылзадэ

Ш 6
4158

Унудулачаг бүтүн севдалар

(ше'рләр)

ЯЗЫНЫ БАКЫ 1986

Азәрбајҹанҹыҹы
республикаҹы
БИБЛИОТЕКА
им. М.Ф. Ахундова

Вагиф Чэбрајылзаде

Унудулачаг бүтүн севдалар. Ше'рлэр. Б.,
Язычы, 1986.

Вагиф Чэбрајылзаде Азербайжан дилинде чыхан икин-
чи китабындакы ше'рлеринде мүасир инсанын мурэк-
кеб дахили алэмини ачмага чалышыр. Онун ше'рлери
форма јенилији, мүэјјэн поетик детал вэ мэнзэрэлэрин
символлашдырылмасы, һамыја ма'лум һајат һәгигәтлә-
ринә јени поетик бучаг алтындан бахылмасыјла сечи-
лир.

Ч 4702060200—026 105—85
М—656—86

С(Аз)2

Язычы. 1986.

ШЕҢЛИ ЧИЧЭЈИН КӨЛКӘСИ

Шеһли чичэјин көлкәси.

Вагифин ше'рлерини охујанда, билмирәм, нијә бу бән-
зәтмә јадыма дүшдү? Өзүнүн көврәк тәбиәтими, ше'р-
леринин тәрәвәтими, јохса, бир чичәк шеһинин күзкү-
сүндә әкс олунан көј үзүмү хатырлатды буну мәнә?
Бәлкә дә, охудуғум јазылардакы ән адн һадисәләрә
ушаг һејрәти иди бу? Дејәсән, сонунчу һәгигәтә даһа
чох јахындыр...

Вагиф Чэбрајылзаде үчүн «бу шириним, шәкәрим»
дүнјада һәр шеј тәзәдир; лап елә дүнјаја илк дәфә көз
ачан бир ушағын марағы кимн. Онун ше'рлериндә ән
кичик гушчуғаз белә имканларындан күчлү көрүнүр.
Әлбәттә, бу, һәр шејдән әввәл, сөзүн фикир тутумунун
поетик имканларынын күчүдүр! Сән демә, шаир көзлә-
риндә «дәниз көј үзүнә галха биләрмиш».

...Јорулду гушун ганадлары...
Бирдән енди көј,
галхды дәниз,
Көј үзү
гушун ганадларында
өмдү дәнизи...

Бу, јоргун бир гушун имкансызлыгы һаггында инам-
лы вә никбин бир ше'рдир.

Вагифин ше'рлериндә илк бахышта чәтин сезилән
бир ардычыллыг дујулур. Бир ше'рин сонлуғу, өзүндән
сонра кәлән ше'рин башлыгы кими сәсләнир. Јазылыш
анларынын овгаты, сабит шаир мөвгеји, башгасынын се-
винчини дуја билмәк, дүнјаным јер үзүндән көј үзүнә
узанаң фикир јолларынын кәләчәк адлы һәгигәтләриндә
кәзишмәк Вагифин јарадычылығына сәмимијјәт, роман-
тик руһ ашылајыб.

Севки севкијлә,
дәрд-дәрдлә унудулур,
Унудулачаг бүтүн севдалар.
...Ән солгун чичәкләр
ән ишыглы улдузлары
севәчәк јенә дә!

(«Унудулачаг бүтүн севдалар»)

В. Чәбрајылзадәнин ше'рләри үсјан вә е'тиразла-
рыны белә, пычылтыла дејир. Бу үсјан вә е'тиразлары-
нын кур далғасы исә «танкын үстүнә бир дәстә чичәк-
тәк гојулан јаралы ушагларын» јашармыш көзләрин-
дән Дантесә, Мартынова «диз чөк!» әмрини верән
Пушкинин, Лермонтовун јүз илләрдән сонра дүнјаја
кәләчәк һәмкарларынын үрәјиндән кечир.

...Ган чәкән кими
дәрдин доғмасы да чәкир адамы,
Ејни гапыны дејүр,
Ејни талели адамлар.

(«Тәләјимизин ағыр гапысы»)

Бурада дејилиш дә тәзәдир, дүшүнчә дә, дүнјаја мү-
насибәт дә. Елә Вагифин ше'рләринин формасы да пое-
зијамызын ән'әнәви ше'р формалары илә мүгајисәдә
чох чавандыр. Лакин бизә гәдим көрүнәнләр дә нә
вахтса тәзә олуб. Јаранмышлар өз ушаглыг, кәнчлик,
мудриклик дөврләрини јашајыблар. Әлбәттә, ушаг икән
унудуланлары да аз олмајыб... Бунлар кәләчәјин иши-
дир. Вахт, заман ән дәгиг өлчү ме'јарыдыр. Тарих дәннз
кими өзүнә лазым олмајанлары саһилә говур. Јалныз
далғалар јенидән дәннзә гајыдыр. Вагиф јашыдлары
ичәрисиндә јени бир далғадыр. Һәләлик онун нәғмәләри-
ни бәлкә дә аз адам ешидир. Һәр һалда бу нәғмә вар. О,
үмүми сәс чохлуғундан ајрылыб тәкбашына охујур.

В. Чәбрајылзадәнин охудуғум ше'рлериндә сакит бир
чај ахары дујдум. Әсл рәнкләр дәриндә кизләниб. Бу
рәнкләри дујмаг вә шаирин дахили аләминә енмәк
үчүн ади, өтәри оху кифајәт дејил.

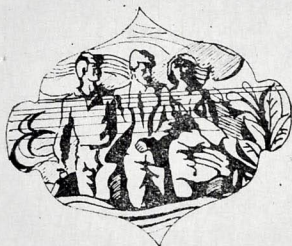
Ше'р бәдини лөвһә, поетик һәгигәтин тәсдигидир. Ва-
гифин бир сыра јазылары, нәдәнсә, мәнә рәссамлыг
әсәрләрини хатырладыр. Тәсвири сәнәт әсәри илә сөз
лөвһәсини ејниләшдирмәк бәлкә дә јеринә дүшмүр. Хү-
сусилә индики заманда, ше'рин тәсвирчиликдән вә схе-
матикликдән узаглашыдығы бир вахтда... Әкәр сөһбәт
бәсит тәсвирдән, нејтрал сәјрчиликдән, һадисәләрин фак-
тик нәглиндән кетсәјди, шүбһәсиз, поезијадан, өзү дә бу
күнүн сәвијјәсиндә дајанан поезијадан данышмаг, онда
охучу үчүн марағлы мәнәлар, дүшүндүрүчү ишарәләр
ахтармаг јерсиз оларды. Лакин Вагифин ше'рлериндәки
лөвһәләр аз гала «гышгырыр», анчаг ону гулагла јох,
үрәклә ешитмәк лазымдыр. Брјуллоун «Туфандан га-
чан ушаглар», Ајвазовскинин «Догузунчу вал», Репи-
нин «Бурлаklar» әсәриндә олдуғу кими...

Инди вәрәгләјәчәјиниз китаб Вагиф Чәбрајылзадә-
нин доғма дилиндә икинчи китабыдыр. Бу арада онун

Москвада «Сычрајыш» адлы китабы да нәшр олунуб.
Һәмин китаба көрә Вагиф Мајаковски адына мұкафата
лајиг көрүлүб. Мүәллиф охучуларла јени көрүшә даһа
инамла, поетик ахтарышларынын јени мәрһаләсиндән
хәбәр верән бир ајдынлыгла, һәвәслә, үмидлә кәлир.

Мән исә өз һәмкарыма даһа чох һејрәт, көврәклик,
көзләнилмәзлик вә даһа чох мәнәббәт арзулајырам!

Нүсрәт КӘСӘМӘНЛИ,
Республика Ленин комсомолу мұка-
фаты лауреаты.

СЕВКИ СЕКИЈЛӘ УНУДУЛУР

ЈУРДУМУЗУН АҒ АТЛАРЫ БОЗ АТЛАРЫ

Бүрчү-бүрчү.
Вәтән дара дүшәндә
Дағлары бүрчү-бүрчү.

Бу дағлар јән үзүндән,
алышмыш јән үзүндән,
Вәтән дара дүшәндә
боз атлар көјдән кәләр
Ағ атлар дан үзүндән.

Бу күн һајандан чыхар,
Күлләр ғајадан чыхар
Вәтән «Атлан!» дејәндә
Гырат дәрјадан чыхар.

Дүнјанын јанағындан
Араз ахыр бирчә-бирчә,
Бу дағлар бүрчү-бүрчү.

АНА ВӘТӘН

«Торпағымызын алтында кү-
рәк-күрәјә дајаныб бабалар»

Анд олсун анамын
далымча кедиб-кәлдији јоллара,
бу Вәтән торпағынын ағрысы
чатдаг-чатдагды мәним үрәјимдә.

Гардашлар!
Андын әввәли, сону јохду,
амма јенә
ана ајағлары алтындакы
торпаг олсун
ән сон андыныз.

Ән ағрылы торпагды
ана ајағлары алтындакы торпаг;
һарда олсаг
ағрыларымызы аналар чәкир,
аналары торпаг.

Ишди, гәфил јыхылыб өлдүм,
анамын далымча
кедиб-кәлдији јолларын
башында басдырын мәни—
бу узун јолларын бир учу
дүшсүн чіјнимә.
о бири учу
балача гардашларымын чіјниндәди.

Гардашлар! Өлүм мәнимчүн
бир хош чағырышды, анчаг
күрәјими
бабаларымызын күрәјинә сөјкәмәјә,
күрәјими аналарымызын
ајағлары алтына вермәјә.

СОН ЕВИН СОН ГАПЫСЫ

Дејәсән, чыхыб кедәчәјәм...
Гулағыма кәлән бир сәс

чәкир мәни.

чыхыб кедәчәјәм лап узаға,
узун илләр нә бир сәс,
нә бир сораг кәләчәк мәнән.
Илләрди, лап јахына кедә билмирәм,
бир дост ушағыны көрмәјә,
бир гардаш евинә.

Өләнә кими

истәдијим јерләрә
үрәјим истәјән шәкилдә кедә
биләчәјәмми?!
Билмирәм.

Һара кетсәм—

табут кими сакит бир гоча
дуа охуја-охуја чыхыр гаршыма,
нәләр, нәләр кәләчәк мәним башыма?!

Чыхыб кедәчәјәм

о гочанын дуасынын
чатдығы сон торпагдан да о јана,
сон көј үзүндән дә о јана.

Һара кетсәм,

бир ушаг аглаја-аглаја
чыхыр гаршыма

нәләр, нәләр кәләчәк о ушағын башына.
О ушаг

дуа охуја билмир һәлә,

о анчаг аглаја билир.

Мән чох узаға кедәчәјәм—

о ушағын көз јашынын

ахыб чатдығы

бир гәмли нәғмәдән дә о јана,

дуасынын охундуғу

бир гаранлыг һүчрәдән дә о јана.

Мән лап чох узаға кедәчәјәм,

ушаг вахты көрдүјүм

бир севкили үзү, бир меһрибан үзү

гатарларда, вағзалларда,

шәһәрләрдә ахтара-ахтара

кечәчәјәм евләри,

өлкәләри, улдузлары

вә дүнјанын сонунда

сон евин сон гапысыны

ачыб кирәчәм ичәри;

көрәчәм:

Мән—бәләкдә бир ушағам,

анам јүкүмүзү јығыр,

һәјәтдә мәнимлә јашыд—

түстүсү көз јашардан бир очаг.

ТҮФӘНКӘ СЫҒЫНАНТӘК ТАЛЕЈӘ СЫҒЫН

Сән дә диз чөк, түфәнкчи!

Гуру бир ағач диз чөкүб

Көрүнмәз јашылын өнүндә,
Бахыб диз чөкүб өлүм дә.
Сән дә диз чөк, түфәнкчи!

Гара бир дағ диз чөкүб
заманын јолунда—
Илләр кәлиб кечир сағындан, солундан.
Диз чөкүб дағын далында
адсыз бир чичәк,
фағыр елә билир
онун да диз чөкмәјини
бир кимсә көрәчәк.

Ики ганадлы гарышганын
көрүш јериди
диз чөкмүш чичәјин
ағрыјан дизләринин јаны.
Чичәкдән хәбәрсиз
бир кәпәнәк ганадларыны сәриб
чичәјин ағрыјан дизләринин алтына;
Һәр кәсин көрмәдији диз чөкмәкди
әсл диз чөкмәк, түфәнкчи,
Һеч кәсин ешитмәдији дуады
танрыја ән тез чатан дуа.
Доғуландан диз чөкүб
бир кор гыз ушағы
сығаллајыр диз чөкмүш бир чичәјин
ағрыјан ајагларыны.
Сән дә, сән дә диз чөк, түфәнкчи!

Сән диз чөкдүјүн јердән көрүнәчәк
Узаглардакы ахшамын бир гадыны.
О гадын
јујур кишисинин ајагларыны.
Чичәк ишыгдан гаранлыға,
гаранлыгдан ишыға чан атантәк
о да доғуландан чан атырды
севәчәји бир кишинин
ајагларыны гучагламаға,
Гучаглајыб сонра
алтдан јухары онун үзүнә бахмаға.
Хошбәхтлик дејилән шеј ән кечи
бир анлыға да олса,
күнәш батанда кәлир, түфәнкчи.
Сонра инсан јенә
кечәнин ичиндә
түфәнкинә сығынантәк
сығыныр талејинә.
Мән лап көрпәјкән көрмүшәм, түфәнкчи,
Күнәш батырды,
дүнјанын ән севкили гадыны
јујурду танрынын ајагларыны.
Бағыны кәзиб гајыдан көзәтчитәк
танры да кәзиб кайнаты
јорғун-јорғун салламышды ајагларыны
дәрјаларын биринә,
түфәнкини дә
асмышды улдузларын бириндән.

НАМЫДАН ЧОХ СЕВЭЧЭЈИМ...

Намыдан чох севэчэјим,
Чанымдан кечэчэјим
Бир шеј галыб
бу шэкэрим јер үзүндэ.

О нэди елә
Намыдан чох севэчэјим,
чанымы верэчэјим?!
О—нэди елә?!
Нара кетсэм
кизлэнэр беш аддымлығымда,
кизлэнэр будаг сырасында,
јарпаг сарысында
кизлэнэн мејвэ кими.

О нэди елә?!
Бир ил дә кечди өмрүмдэн,
гочалды көј үзү бир ил дә,
Гочалды дағлар, дәрјалар бир ил дә.
Мән һәлә дә ушаг,
бир күн гајытсам очағымыза,
намыдан габаг
евимизин јанындан ахан архын
сулары көрөчэк мәни,
суларын үзү күлөчэкми?!
Евимизин јанындан ахан
архын суларытэк
бу дүнјада һеч нә тәзәләмәз мәни.

Евимизин јанындан ахан архын
үзү бәри бахан сулары,
Намыдан чох севэчэјим,
чанымы верэчэјим
бир шеј галыб бу јер үзүндэ.
Гулағыма бир сәс кәлир елә һеј,
—Аналары ешидин,
аллаһ да ешидәр сизи.
Ағламағын күлмәјә дөндүјү вахтда
Намыдан чох севэчэјим,
чанымдан кечэчэјим
нәсә галыб бу дүнјада.
Өмрүмүн дан јериндә
гојуб кәлмишәм сәни.
Гајыда билмәјэчәјәм;
Дан јеринә—бағышла мәни, анам...

ГОЧА

Нә дејирсиниз дејин,
јүз ил сонра
тәзәдән ишыг шәклиндә
гајыдыб гарышачаг о гәмли гоча
јалныз, бомбоз,
балача бир дағын гәминә.

Јүз ил сонра
јаш јарымында бир ушағын
дуруб ағладығы,
ја да күлдүјү бир јухуда
бах бу күн дајандығытәк
көрүнәчәк о гоча.

ЈЕДДИ ИЛ СОЛМАЈАН ЧИЧӘКЛӘР КИМИ

«Једди јолдаш олуб јола дүзәлди
Ғарларла өртүлү бир дүзә кәлди»

С. Вурғун

Заман кечир күллә кими
Севкиләри сүрмә-сүрмә.
Өлүмләри сүнкү-сүнкү,
бир күн олмаз бу күн кими.

Заман кечир күллә кими
Сәндән, мәнән, көзүмүздән,
Көнлүмүздән, сачымыздан,
Үрәјимизин санчысындан.

Өлүм дә бир көзәллик
бәхтә динән һагдан јенән,
Өлүмләрин ән чәтини

ичдән өлүмдү, достум,
ач көксүнү.

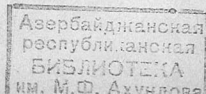
Бир күн олмаз бу күн кими,
Заман кечир күллә кими
ач көксүнү, көзәл оғлан.

Заман кечир күллә кими
ач голуну, залым достум.
Мән сәнин көксүнә сөјкәним галым,
Әлләрим сүрүшсүн чијинләриндән.
Сәнин көзләриндә, сәнин көнлүндә
Једди ил солмајан чичәкләр кими
Једди ил солмасын мәним өлүмүм.

АҒРЫ

Бир улдуз данышыр
бир көрпә ушагла һәр ахшам чағы.
Һеч кәсин, һеч кәсин хәбәри јохду—
о улдуз, о ушағы
јанына чағырыр һәр ахшамчағы.

Бу дағлар кимин јарыды, дағлар,
обасы кәлмәди, күчү кәлмәди,
ашығы кәлмәди, көчү кәлмәди,

аты кишнәмәди, гарыды дағлар.
Һеч кәсин, һеч кәсин хәбәри јохду?!

Бу дағлар кимин јарыды, дағлар,
ғыз вахтын нәғмәсин охур гарылар.
Һеч кәсин, һеч кәсин хәбәри јохду,
Бу дағлар кимин јарыды, дағлар.

Бир көзәл гарычыг, бир көзәл ана
үфүрә-үфүрә очаг күлүнү
бир очаг башында дајаныб дуруб.
Елә бил,
елә бил бир сал үстүндән
үзү ашағыја ахыр илләри.
Дајаныб бахырам,
елә бил, елә бил хәбәрим јохду,
о адда гарыны танымырам һеч.

БАЛАЧА ДАҒЛАР, ТӘПӘЛӘР

Мән һара,
фыртыналар һара, үмманлар һара,
ғылынчлы, галханлы дағлар һара.
Мәнимки балача дағлар,
балача тәпәләрди.

Мин илләрин јолчусу сулар,
бәлкә сиз билирсиз
бир јаны Гара дәниз,
бир јаны Хәзәр
бу Гаф дағлары кимә бәнзәр?!

Мәнә зор кәлир
бу бөлүк-бөлүк булудлар,
бу бөрлү, дағлар—
илдырымына гарталы учар,
думанына гәриби ағлар.

Мин илләрин јолчусу сулар,
мәним тәлөјәм,
мәним күчүм, тәпәрим—
кәндимизин јанындакы
балача дағлар, балача тәпәләрди.

Уча дағлар чох бөјүкдү,
гәләмимә ағыр јүкдү.
Һа јазарам

учунда титрәјәр гәлбим,
Зирвәләрдән сүрүшәр гәләмим,
кәлиб ғысылар
балача дағларын этәјинә,
анамын гоһусу кәләр
дағларын этәјиндән.

Мән анамын башынын бәласыјам,
кәндимизин јанындакы
балача дағларын баласыјам.

Онлар тәк
һәр шејин азына өјрәшиб
јахшы күнүм, пис күнүм.
Бир көјнәк шам ишығыјла да
ишыглашыр мәним көнлүм.

ЗАЛЫМ ДОСТЛАР, ЗАЛЫМ ГАРДАШЛАР

Ах, залым достлар,
Залым гардашлар!
Фәләјин гәминә дүшәндән бәри
кимин нә вечинә ки,
анамын әзизижәм.
Кимин нә вечинә ки,
анам јалварыр көјә,
гарателли аллаһым,
балачабој аллаһым
сусуб, горумур мәни.
Бу алакөз дүнјада,
бу гыврымтел дүнјада,
оланым бир чанымды,—
өзүмү севәм кәрәк.

Гызлар мачал версәләр,
өзүмү севәм кәрәк.
Беш-он гыз ворулуб

бу гара телләримә,
бу солгун үзүмә.
Дәли-дәли данышмышам,
дәли билибләр мәни,
Чохлары да, садәчә
Јахшы оғлан билибләр.
Билибләр, исинибләр;
Куја ки, мән дә
нә билим, нәјмишәм
куја ки, мән дә
адам хошбәхт еләјәнмишәм?
Ах, залым достлар,
залым гардашлар!
Кимин нә вечинә ки,
бу күн мәним көнлүмдән
Бир зырпы дөјмәк кечир!
Ја бир зырпы,
ја бир бојнујоғун,
ја бир јекәгарын...
Көрүрсән ки, зырпы вар;
Әтли, јағлы үзүндә
бир јағлы шиллә јери
дуруб көзләјир сәни!
Анчаг...
бир зырпы дөјә билмәк
мәнә бир аз чәтинди.
(бир шилләлик чаным вар).
Ах, залым достлар!
залым гардашлар!

ЖЕНӨ ВӨТӨН ҢАГГЫНДА

Жыхылдым ана торпаға,
гойдум үзүмү торпағын ана үзүнө;
бундан сонра билмирәм
һәлә нечә дөфә
анд ичәчәјәм жыхылдығым торпаға.
Бәлкә гардашларымын бачыларымын,
анд јери олачаг үз гојдуғум торпаг,
Бәлкә ән фәрсиз оғлу олачам бу јурдун—
бир халча торпағыны да гыјмајачаглар **мәнә.**
...Анчаг ана дуасы гәдәр
бөјүкдү вөтән торпағы.
Гарыш-гарыш, торба-торба
јетәр һамымыза—
өлүмүзә, сағымыза,
гәһрәманымыза, горхағымыза.
Кимимизи аһ чәкә-чәкә
апарар сон евинә,
Кимимизин газлы,
зодду јеришинә дә севинәр.

ТАЛЕЈИМИЗИН АҒЫР ГАПЫСЫ

Ајагјалын, башачыг бир ушаг
һәр кечә үшүјә-үшүјә дөјүр гапымы;

Узандығым јердән көрүрәм
ағламағыны онун,
гапыны јаралы дизижлә вурмағыны
көрүрәм.

Ачмарам гапыны
бу күнәчән мән ачдығым гапыдан кечиб
кетдији јерә чатмајыб неч кәс.
Билирәм мән ачан гапыдан кечсә,
сабаһдан дүнјанын ән ағыр дәрди
көзләјир ону.
Доғма дәрди бу кечә јарысы гапымы
дөјдүрән,

ган чәкән кими
дәрдин доғмасы да чәкир адамы,
ејни гапыны дөјүр
ејни талели адамлар.
Инсан өзү билмәдән
ушаглыгдан беләчә чан атыр бәдбәхтлијә
бәдбәхтлијә—доғмалыға.
Биз кедирик, талејимиз галыр,
талејимиз галыр биздән сонра кәләнләрә.
Дәјишән инсанларды анчаг талеләр галыр,
Муса елә Исады,
Иса елә Мәһәммәд.
Анчаг бир аз
јери дәјишир талеләрин,
Бу бир гарышыг јухуду;
Һеч кәс билмир кимин талеји
кимин талејилә дајаныб.

Бир заманлар мән дә
 үшүжә-үшүжә ајагҗалын, башачыг
 беләчә дөјдүм бу гапыны һәр кечә.
 Бир күн гапыны ачанын сәсини ешитдим,
 үзүнү көрмәдим —
 үзүмү көрмәјечәкләр,
 үзүнү көрмәдијимиз адамлар ачыр
 талејимизин ағыр гапыларыны.
 Кимә, һансы гапыны ачмышыг
 билмирик биз өзүмүз дә,
 ачдығымызы сандығымыз гапылар
 бағладығымыз гапыларды бәлкә.

* * *

Һәр кечә бир ушаг
 үшүжә-үшүжә
 јумругуҗла, дизижлә дөјүр гапымы;
 Мәним дә заманым кәлир,
 Дөј гапыны, дөј, балача,
 Ачылачаг гапы далымча.

УНУДУЛАЧАГ БҮТҮН СЕВДАЛАР

ДӨН БӘРИ БАХ, ЈЕРИ

Хан чејранын гачышында,
 Ән шаһана учушунда,
 ја алнында, ја дөшүндә
 бир ох јери вар, јери вар.

Дүшмәзсән шаһлыг атындан,
 Көјүн јединчи гатындан,
 Һәр бәјаз телин алтында
 бир аһ јери вар, јери вар.

Эн кимсэсиз күчэ санин,
Күчэ санин, кечэ мәним,
Сән баглајан пәнчәрәнин
бир дөн бәри бах, јери вар.

УНУДУЛАЧАГ БҮТҮН СЕВДАЛАР

Севки севкијлә,
дәрд дәрдлә унудулур.
Унудулачаг бүтүн севдалар,
Унудулачаг бүтүн нәғмәләр,
Унудулачаг унудулмаз һәр нә вар,
Анчаг мән сәни!..
Мән сәни һәр баһар
јенидән сеvmәкчүн јенидән унудачам.

Эн көзәл хатирә дә ән ачы көз јашы тәк
удулур.

Удулур, унудулур
Севки севкијлә,
дәрд дәрдлә,
инсан инсанла,
Иса Мәһәммәдлә унудулур.

* * *

Һәддән чох шеј билирик бу дүнјада
Бош шејдир!

Унудулачаг һамысы,
һәр баһар унутдугларымыз
тикана ашиг,
чичәјә сармашыг шәкилдә
чыхачаг замандан,
анчаг торпагдан, дағдан, дашдан
чыхырмыштәк көрүнәчәкләр бизә—
Эн солғун чичәкләр
ән ишыглы улдузлары сеvәчәк јенә дә.

* * *

Баһары унудулмуш чичәјим,
һәр шеј унудулур,
Кәл, бу нәғмә унудулмамыш
ојнајаг бу нәғмәнин һавасына.

ЈАНЫГ КАМАНЧА

Гејбдән кәлән сәс кими,
өлүмгабағы кәлән нәфәс кими
кәлдин өмрүмә, залым гызы,
Чых кечәјә—
Бу һаваја ојнајаг
сән шәһәрин о башында,
мән шәһәрин бу башында.

Көзэл көзлэрэ кэлэн јаш кими,
уғруна баш гојуласы саваш кими
ендин өмрүмә, залым гызы,
чых кечәјә—
бу хаваја да ојнајаг,
сән күнләрин о башында,
мән күнләрин бу башында,
илләрлә сәнинлә ојнајаг белә.

Бизим навамыз анчаг,
бир јаныг каманчада чалынар.

Ән тәнһа анымда
үзү гаранлыға охудуғум дуа кимиди
бу севда инди,
чых кечәјә—
бу хаваја диз чөкәк,
мән наванын әввәлиндә,
сән сонунда.

ДИЗ ЧӨКӘК ШЕЈТАНА

Артыг сәбр јох,
артыг һеч бир севки нәғмәсинә
гулаг аса билмирәм сона гәдәр,
Нәғмәнин бир јериндән
чәкиб апарыр кәдәр.

Артыг һара кетсәм,
һара бахсам,
сәсин ән јаныглысы,
көнлүн ән инсафсызы,
Сәнә бәнзәр, залым гызы.

Инди мәним телимдә ағ,
Сәнин көзүндә јаш дурур,
Танры говушдурмады бизи,
Диз чөк! Дуа еләјәк шејтана,
бәлкә шејтан говушдурур.

КЕЧӘДӘН ЧЫХАН АДАМ

Һардансан, кимсән,
Кечәдән чыхан гыз,
Шејтан кими бахан гыз,
Мәндә ағыл вардыса алдын ағлымы!
Анчаг мәндә
ағыл һардајды?!
Нә дејим, нә дејим
бу кечәнин адына,
дуа елә, тилсимлә—
бир гара чадыр алтына
апарырмыштәк
апар мәни
чыхдығын кечәнин алтына

Чәк апар мәни,
шејтан чилдиндә мәләк,
севкисиз өмүрдән
мин дөфә шириндә
бир көзәл шејтана
алданыб өлмәк.

УЗУН КҮЗКҮНҮН ГАБАҒЫНДА

Узун күзкү габағында
өз-өзүнә ојнајан ајүзлү—
көзләри бу баһар кими
кечиб кедәчәк бир ешглә долу.

Узун күзкү габағында
бир гөнчә јаврусу
бир баһар јағмуруна
ачылырмыш кими
ачылыр бир севкинин һавасына...

Анчаг ајаглары алтында
өлдүрсәм өзүмү
бәлкә инанар севдијимә,
бәлкә дејәр:
—Севда дәлисијди, бичарә.

Узун күзкү габағында
өз-өзүнә ојнајан гыз,
дүнјанын ән бөјүк бәласыды
ешг дедикләри—
өлмәјинчә чандан чыхмаз, чыхмаз.

ИКИ БӘХТ АҒАЧЫ ЈАН-ЈАНА

Су пәриләри
Чыхыб гајаларын үстүнә
гәмли нәғмәләр охуја-охуја
өлмүш далғалары ојадырдылар.

Ојатмаг! Ојатмаг!
Әл вуруб дағы, дашы ојатмаг,
дашдакы адамы ојатмаг,
булуддан јағышы,
јағышдан севкини ојатмаг,
бир күл јарпағы алтында
исланмыш мәләји ојатмаг.

Бир јол ағзында
ики бәхт ағачы јан-јана,
бир севкинин јарасындан,

и́ки бəхт аґачы арасындан
севки́ли өлүлэрин,
шəкəр өлүлэрин
үз гогјдуғу торпағы ојатмаг.

Ојатмаг! Ојатмаг!
намыны ојатмаг
бу кечə жары,
Онсуз да јуху јохду
гарагорху јолларында
див оланлара,
див оланлара, бир дə севəнлэрə
јуху јохду.

Ојатмаг! Ојатмаг!
Булуддан јағышы ојатмаг,
јағышдан севкини.

ЧИЧƏК АДЫ

Бу бəјаз кечəтəк—бир бəјаз гадын
Чијнинə тохунар бир күл оғланын,
Јавашча дедији бир чичəк ады
Дуа тəк охунар додагларында.

Севки́нин əн мəһрəм јериди кечə,
Бир гыз теллəриндəн дириди кечə,

Бир ипəк ганадын, чичəк адынын,
Бир гара оғланын сирриди кечə.

Бу бəјаз кечəнин гəм јүрүшүндəн,
Булут гарасындан, ај күмүшүндəн,
Севда јарасындан, дəрд күлүшүндəн
О гара оғланы гуртара билсə,
Бир дəли мəһəббəт гуртарар анчаг.

СƏС

Мəни бир көзəл сəс алдадар анчаг,
Мəнə бир сəрхош сəс анладар анчаг,
бу дүнјада анлашылмаз һəр нə вар.

Һајды бир нəғмə сөјлə, һајды, көзəлим,
јыхылсан дəрјалар, ачылсын дивар.
алдат, анлат мəнə јаныг сəсинлə
бу дүнјада анлашылмаз һəр нə вар.

Тəлəбə кимијəм јенə, көзəлим,
Чи́бимдə јенə дə гəпик-гуруш вар.
Гəм чəкмə, һəр һалда бу гарлы күндə
Сəнə бир дəстə күл алмаға чатар.

Мəн кимисини диз чəкдүрмəјə
нə Короғлу кəрəк, нə гачаг Нəби.

бир көзэл, севкили,
бир нәғмә, гәмли,
бир кәлмә ширин сөз—лап эн ахыры:
Вагиф Чәбрајылзадә, әлләр јухары!

ГЫШ СЕВДАСЫ

Бу дәли севданын
Әввәли гар кәлди, сонрасы јағыш.
Јујуб апарачаг, бу јағыш гары.
Јујуб апарачаг бүтүн дәрдләри,
бүтүн кинләри,
јујуб апарачаг,
сонракы севкиләри, әввәлкиләри.
Әлиндә гартопу бир гыз чағырыр:
—Тез олун, тез олун гар гуртармамыш.
Бир гыз чығырыр,
үз-көзүндә нә кәдәр, нә кин...
көрсән бирчә кәрә;
дәрди дәрдин олар, севкиси севкин.
Кәлмәјә уғунар, сәсә уғунар,
јыхылыб дуарсан, дуруб бахарсан,
тәлējин вердији дәрсә уғунар.
О үздә, бу үздә гоншу оғланлар
гартопу чырпырлар гызын белинә,
јупјумру, чылчылпаг ајагларына.

Чырпырлар дүнјанын бу кет-кәлиנә,
чырпырлар тәлējин сәјдыгларына.
Билмәзләр, һәрә өз ичиндә сызлар,
билмәзләр, һәр или илк гар јағанда
бүтүн оғланлара вурулур гызлар.
Билмәзләр, билмәзләр!
Һам фағырлашыр, гызын јанында
Бир гыз дојмаз, дојмаз
инди јаландан
гоншу оғланлары тушлајыб атыр,
вурур өтүб кечән јад оғланлары.
...Вурар, вурар, далашдырар ахыры
гоншу оғланларла јад оғланлары.

КӨЗЛӘРИНӘ АЈРЫЛЫГЛАР ДОЛМАМЫШ

Нә дајанмысан
О солғун улдузун алтында, залым?
Бәлкә бир шеј вар хошбәхтлик адында
Орда—о солғун улдузун алтында?!

Көзләмә бош јерә!
Хошбәхтлик јохду ала көзләрә,
хошбәхтлик јохду
көзәл оғланлара, көзәл гызлара,
Үрәкдән, көнүлдән кәлән сөзләрә.

Бош јерә! Бош јерә! Өлүмдән гачма,
Кәлән дә пешиманды, кедән дә пешиман,
Нә дост дост кимиди, нә дүшмән дүшмән,
Дүнјадан көчмәјин вахтыды, гардаш.

Көмүр сачлар јаныг-јаныг олмамыш,
Көзләринә ајрылыглар долмамыш,
Тәј-тушун кединчә,
Јурдда галмамыш,
дүнјадан көчмәјин јахшыды, ше'рим.

Үз-көз чизкиләрин јериндә һәлә,
Уча башын кора әсдији күндә—
Севдијин көзәлләр сәни көрәндә—
Дүнјадан көчмәјин јахшыды, севким.

Сон севда јолунда ахшамларым вар,
Һарда гәриб ев вар, орда шамым вар.
Һәлә ки, һәлә ки, хошбәхтәм, достум
Өлсәм үстүмдә ағлајачаглар.

Аллаһым, гәлбимдә нә сакитликди,
Артыг јашамаг да бир кидликди,
Вахтында өлмәк дә бир икидликди,
Һәлә ки, һәлә ки, хошбәхтәм, достум,
Вахтында өлмәјә күчүм чатачаг.

КИТАРАЛЫ КЕЧӨ

Бир гәриб кечә вар, кечилмәз, көнүл,
дуруб гәм чәкинчә, кет ара бары.
дүзүлүб кечәјә гәмли көзләри
әркөјүн, ағлајан китараларын

Сәсләр дә, сөзләр дә
инсан тәк иснишәр бир-биринә
Көнүлләр тәк галмаз, нәғмәләр јалгыз.
јердә дә, көјдә дә һәр шеј севишәр,
бир китара оғлан олар,
бир китара гыз.

Һәр нәғмәнин үстдә бир чыраг јанар,
Нәғмәләр сөндүкчә, сөнәр чыраглар.
Һәр нәғмә ичиндән ајрылыглара
Сачлары дағыныг бир көзәл чыхар.

Һәр сөзсүз нәғмәјә бир гәриб оғлан
гачар бир үнвансыз гатара кими,
Алыб күләкләрдән бир гыз телини
Басар синәсинә китара кими.
Чохдан унутдуғу бир көзәл гызы—
Кәләр көз јашлары о уда билмәз,
О гыз унудулар, анчаг телләри
Вәфалы бармаглар унуда билмәз.

* * *

Көз јумуб ачынча кечәр бу дүнја,
Көз јумуб ачынча кечир бу кечә.
Һәр шеј, һәр шеј көз јумуб ачынча
Көз јумуб ачынча мән сәни севдим,
Көз јумуб ачынча сәни унутдум,
Бир дә раст кәлдик көз јумуб ачынча.
Нә сән мәнимкијдин, нә мән сәнинки,
Нә сән һәмәнкијдин, нә мән һәмәнки.
Бәлкә дә бир дә көрүшдүк
гапама, гапама кирпијини.
Һәр шеј, һәр шеј көз јумуб ачынча!

Бир кимсә бахмады заман дејәнә
Гуртарды сон инад, сонунчу төвбә.
Көз јумуб ачынча кечди бу дүнја
Нә гәдәр гәрибә чатмады нөвбә,
Нә гәдәр ашиги охутмадылар.

БУ АЈРЫЛЫҒА ДА ЈЫХЫЛМА, КӨНҮЛ

Сыхылма, сыхылма, көнүл,
индијәчән ајрылыға јыхылмамысан,
бу ајрылыға да јыхылма, көнүл.

Һәр тәзә ајрылығын сону,
бир тәзә севки көзләјир сәни.
Аллаһым, нә гәдәр јашамаг олар
ејни јердә, ејни јурдда,
ејни јолда, ејни дәррдә,
ејни дамларын алтында,
ејни адамларын јанында,
ејни һәгигәтләрин јаланында.
Бир јердә галдыгча
һамы бир симә көкләнир,
Бир јердә галдыгча
һәр шеј кими инсан да көһнәлир.

Чыхыб кетмәк, кетмәк узаглара,
Кетдијин һәр тәзә шәһәрдә,
һәр тәзә кәнддә, көнүл,
өмүр тәзәдән башланыр елә бил.
Кетмәк! Кетмәк!
Бүтүн өмүр боју,
һәр тәзә јурдда илк кечәни
илк севкидә олдуғу тәк.

Јата билмәмәк.
Кетмәк! Кетмәк!
Кәзәрки јашамаг булутлар тәк,
күләкләр тәк.
Јашамаг бир күнлүјә, бир ајлыға.
Јашамаг бир ајрылыгдан
өзкә бир ајрылыға.

БИР ДЭ КИМСЭНИ СЕВМЭЈЭЧЭЈЭМ

Бу кечэ нэдэнди
јашымдан габаг
ағрыјан гэлбимэ јанырам, достлар.
Бир дэ севда нэди, билмэјэчэјэм,
Бир дэ бир кимсэни севмэјэчэјэм.

Бир дэ бу дүнјада ешгдэн јазмаға,
Кечэлэр азмаға даһа һалым јох.
Бу хан оғланлара, ханым гызлара
Гара севда нэди, бир суалым јох...

Кетдим көзләримдэ бир дэвэ кини,
Кетдим голларымда күчэ дапасы.
Баһар ағачлардан чәкилән кими
Чәкилди башындан кәнчлик һавасы.

Көнлүм дәлилији унутду чоһдан,
Ахыр ки, ағлымын сәсинэ ујдум.
Гонур көзләримдэ јорғунлуг—һағдан,
дојдум күчэләрдән, јоллардан дојдум.

Бир дэ севда нэди, билмэјэчэјэм,
Бир дэ кимсэни севмэјэчэјэм.

КҮНЛӘРЛӘ ЈАҒАН ЈАҒМУР КИМИ

Елә билирдим бу да
бир тәзә ајрылыг олачаг,
заман һәр шеји алачаг,
Анчаг!
Сәндән сонра һеч билмәдим
Һардан кәлдим һара кетдим.

Һеч демәјнән сәнин севкин
Күнләрлә јаған јағмур тәк
Һопуб кечмишмиш чаныма.
Сонра кечә-күндүз
Бәхт кими, јуху кими,
руһ кими изләдим сәни.

Гара торпаг ағ чичәји
күнләрлә көзләјән тәк
Мән дэ көзләдим сәни.
Бу кечә хәбәрин јох,
Сәнин иткин адынла
Өз чәзамды чәкирәм
улдузларын алтында;
—Улдузларын алтында
Севки бир олар,
сечки бир олар,
Аллаһы бир оланын
Ешги бир олар.

СЭНИ АҢРЫЛЫГЧҮН СЕВДИМ

Мән—ики динли
Сәни аҗрылыгчүн севдим,
Нечә күн, нечә кечә
нәфәс алдым сәнин нәфәсинлә.
Чатышмаҗан бир шеј
тапа билмәдим сәндә,
амма бир шеј тапмалыҗым?
Ја бир маһны, ја бир сөз
елә-белә өзүмчүн,
чүнки сәни аҗрылыгчүн севирдим.
мән—ики динли.
Ахыр ки,
тапдым бир күн
Сән мәним өјрәшәммәдијим гәдәр
азадсан бу дүнјада.
Мәним бу кор ағлымча
бир аз да
мәһкум олмалыды көзәллик.

БАЛАЧА ГАДЫН

Бүзүшмә, бүзүшмә, балача гадын,
онсуз да балачасан, бүзүшмә!

Балача бәлалар горујур
бөјүк бәлалардан
јери, көјү,
Билмирәм нәдәнди, анчаг
балача гадынлара дүшүр һәмишә
дәрдләрин ән бөјүјү.

Балача бир гадын јашар
бир узаг јаланымда,
һара кетсәм, нејләсәм,
јенә күнаһкарам јанында.
Јәгин инди
үзүнү илләр нахышлајыб,
раст олсаг, гәфил
бахышлары гојмаз «Бағышла!» демәјә,
билирәм мәни
арамыздакы илләрә бағышлајыб.

Бүзүшмә, бүзүшмә, балача гадын,
онсуз да балачасан.

КИМ ДЕЈӘР, ЕШГДИ ДҮНЈАДА ҺӘР ШЕЈДӘН КӨЗӘЛ

М. Физулијә

Баша кәләр, нәләр, нәләр,
Ала көзә гара кәдәр,

Лазылыбса гәза-гәдәр
Тәк галарсан бу дүнјада.

Дәрд өтәчәк, дәрдә сынма,
Ала көзә чох алданма,
Һәр бахышы севки санма,
Тәк галарсан бу дүнјада.

Ешгә дүшән чанын үзәр,
Сон күнүнү тәнһа кәзәр,
Кимә инанырсан, инан
Шаирә инанма, көзәл,
Тәк галарсан бу дүнјада.

СЕВӘК БИР-БИРИМИЗИ

Гара-гара торпаглар
гара севдалары чәкәнтәк
чәкәк бир-биримизи.
Гара-гара торпаглар
Севкили өлүләрн,
шәкәр өлүләрн севәнтәк
севәк бир-биримизи.
Нә доста бахаг,
нә дүшмәнә.

Бир-биримизин
үрәжиндә кин, көзүндә кин
тәрс охумадан,
Севәк бир-биримизи
«нағыл» данышмадан, дәрс охумадан,
севиб унутдугларымызы
севәк тәзәдән,
Арамыза аҗрылыгын
тохумуну сәпәнләр
диз чөкүб илләрлә
көзләсинләр аддымымызы,
Ән севкили ашигләр
ән ағыр анларында
сөйләсинләр адымызы.

ҖЕЧ КӘС СЕВДИЈИНӘ ЧАТМЫР ДҮНЈАДА

Һәр севкинин сону бир дәрин аһды,
Җеч кәс севдијинә чатмыр дүнјада.
Чәләр ахтардығы дәннзә ахмыр,
булудлар үздүҗү торпаға јағмыр,
Күләкләр кәздији җарпаға әсмир.

Һәрәнин бир чүрә бахты кәтирмир,
Җәрибин кимсәси олмур ојада.

Кәрәми вүсала бир дүҗмә гоҗмур—
Һеч кәс севдиҗинә чатмыр дүнјада.

Өлүмләр дә азыр севкиләр кими
Һеч кәс өз сонун чатмыр дүнјада,
Һәр шеҗин ахыры җарымчыг галыр—
Ағач өлүмүлә өлүр инсанлар,
Инсан өлүмүлә өлүр ағачлар.

Тәк бирчә, бирчә,
Улдуз өлүмүлә өлмүр адамлар.
Һәр кәсин улдузу алдадыр ону,
Һамынын бахдыгы бир гара дам вар
Һәр сәһәр тәзәдән сөнмәҗә бахма.
Әввәли улдузду, улдузду сону.

* * *

Һеч кәс севдиҗинә чатмыр дүнјада,
Һәр севкинин сонун бир дәрин аңды...

УНУДУЛАЧАГ БҮТҮН НӘҖМӘЛӘР

ШАИРЛӘР

Ән бөҗүк учалыг
ана өнүндә диз чөкүб
өлүмә анд ичмәкдир.
Диз чөкүн,
диз чөкүн, шаирләр,
Сиз өлүм күнүнүзә гәдәр
доғулмурсунузму?
Сиз ананын өнүндә диз чөкүб
өлүм күнүнүзә
доғум күнүнүз кими анд ичмирсинизми?!

ШЕ'Р ОХУЈАНДА АЈАҒА ДУРУН

Ше'р охујанда ајаға дурун,
Отурдуғунуз јердән
бүтөв—бојабој көрүнмүр ше'р.
Гар алтында галмыш будаглар
бирдән галхыб азад олур гардан,
Ағачлар да ајагүстәди, гардаш,
Сулар жүјүрүр, жүјүрүр илләрчә.
Дағлар да бу јолда ајагүстәди.

* * *

Өзүн билән јахшыды
дурма ајаға, гаға,
Охудуғун ше'рдисә
Өзү дартыб галдырачаг ајаға.

БӘРКДӘН ОХУМАЈЫН ШЕ'РЛӘРИМИ

Ше'рләrimi илкин
өз-өзүмә охудум
дивар дејилән бир динсизә сары,
битмәз сандығым,
анчаг ағлакәлмәз бир заманла битән
дәнизә сары,

Һәр ан көзә көрүнә биләчәк
анчаг һеч заман көрүнмәјчәк,
бир сиррә сары.

Ше'рләrimi илкин
өз-өзүмә охудум,
мәндән сонра һеч кәс
бәркдән охумасын ше'рләrimi.
Һәр кәс өз үрәјиндә!
Һәр ше'рин өз јашы,
Һәр ше'рин өз сәси вар.
Он ил габагкы дәрдини, севинчини
Инди көзләрин јашара-јашара
охусан,
Оғулсан!
Өзкә бир ше'рин сәсиди
бу күн сәсин.
Тохунмајын,
бөјүк мәчлисләрдә
охумајын ше'рләrimi.
Мән тәнһаларчын,
јалғызларчын јазмышам онлары.

«О КӨЗӘЛ КӘНЧ ЧАҒАНДА ОЛМАЈЫБ»

Елә ки, минди шаир
Әчәл атыны

өлүм бир күрсүжө дөнөр
ајаглары алтда.
Заман кечдикчө
ја күрсү учалар—
өлүмүнүн үстүндө
бир нөгтөжө дөнөнөчөн
кичилер дүнөнөчөн вар олан шаир.
Ја да учалар шаир,—
өлүм—
кичилиб јох оlanda ајаглары алтда.
Шаир галхыб сон гојар
өлүмүн кәтирдији гәриблијә—
гарышар
әтрафыны бүрүмүш гәләбәлијә.

ӨЛҮМДӘН СОНРА БАШЛАР ШАИР ӨМРҮ

Нолду бирдән-бирә, Михаил Јуријевич,
Инди чө күлүрдүнүз?!
Инди гәбир түфәнк лүләси тәк дар,
Хам хәјал!
Елә билирдиниз һамынын аллаһы вар?!
Мәрдлик—дүнәнин ушағы.
Гатилләр—дүнәнин јашыды,
Диз чөкүн, диз чөкүн, чәнаб
Мартыновлар!

Бир шаир дә сөндү—
Севдалар јашылы, очаг кәсөјү,
Үстүндә алаһы, үстүндә көјү.
Диз чөкүн, диз чөкүн, чәнаб
Мартыновлар!

Фәләјин зүлмү чох,
аллаһын мәрһәмәти!
Диз чөкүн!

Кимин күнаһы вар, кимин аһы вар,
Дүнәнин нә гәдәр пис сабаһы вар
Һамсына, һамсына шаирләр бајыс
Чәнаб Мартыновлар!
Күлләләјин шаирләри сонра диз чөкүн!

Алын јазысына, гара күнә дә,
базарда соғанын гијмәтинә дә,
бир бәһанә кәрәк, бир бајыс кәрәк.
Һамысына, һамысына шаирләр бајыс,
Чәнаб Мартыновлар!
Күлләләјин шаирләри сонра да диз чөкүн!
Күлләлијин кар гулаглары охшамајан
тәзә сөзү,
Өлү дамарлара сығмајан
тәзә ганы!

Күлләлијин Неруданы, Лорканы
Күлләлијин лириканы,
Күлләлијиб күлләләнемәк әсриди.

Короғлу зәнчирдә, Гыраты дарда,
Дәлләкләр кәзирләр кареталарда.
Инди ағлајанлар күләчәк корда,
Корда ағлајанлар күләчәк һарда?!

Шаирләр өлүрләр јаз јағышындан,
арвад гарғышындан, гыз бахышындан.
Дунјанын тәләсик јыр-јағышындан
Күнаһлы, күнаһсыз шаирләр көчүр.

Онсуз да өләчәкләр, кечи-тези вар,
Күлләлијин шаирләри, чәнаб
Мартыновлар!
Гәбирстанлыглар өлүјә һәсрәт!
Дәлиханалар дәлијә һәсрәт!

Анчаг төвбә кечәси
јаралы Пушкинин ајагларындан өпмәјә
јүјүрсүн Дантес,
она чатар-чатмаз
гәфил јох олан,
шаирин јериндән галхан
бир мә'бәд гапысында
сәһәрәчән бөјүрсүн Дантес;
Сонра јол вермәсинләр мәләкләр,
јол вермәсинләр чәнаб Мартынова
јыхылан Лермонтову гучагламаға.

ГАРАНЛЫГЛАРА АЈАГ БАСА-БАСА

Үрәјимдә тәзә ше'р дејилән
бир тәзә севда,
вар-кәл еләјирәм
јер күрәси дејилән
бу балача евдә.

Бу тәзә ше'рин һавасына
Ачын сәрһәдләри
дунјанын ајагларындан,
ајагларымдан,

Ән парлаг,
Ән узаг улдузлара,
мәләкләрин дә учуб кечә билмәдији
ән гаты гаранлыглара
ајаг баса-баса

Кечмәк истәјирәм
о саһилә, о баша,
Јары јүјүрә-јүјүрә,
јары уча-уча.

Сычраја-сычраја кечдијим
бир даг чајынын
гара, ағ дашлары кими
Улдузлар, гаранлыглар
ајагларым алтдан гача-гача.

ЭН БӨЈҮК ХОШБӘХТЛИК

Вагиф Сәмәдоғлуна

Булудлардан о јана
 ән чох кимләр јахынды аллаһа,
Кимләр отуруб
 аллаһын ајағлары јанында,
Кимин үзүнә дәјир
 аллаһын этәји.
Бәлкә дүнјанын
 ән бәдбәхт адамынын үзүнә
 һамыдан чох бахыр танры.
Кеч кұнаһымдан,
 бәлкә биз баша дүшмүрүк
 ән бөјүк бәдбәхтлик—
 ән бөјүк хошбәхтликди, танрым?!

БУ ЧАНЫМ ЈЕР ҮЗҮНДӘ

Бу чаным јер үзүндә
Гырыш-гырыш үзләријлә,
тор-тор көзләријлә,
ағ-ағ телләријлә
машын јолларында
Нәнәләр јетим.

* * *

Бу чаным јер үзүндә,
Даһа кимләр јетим?
Баш алыб әсрин тәркиндән,
Сәнкәр-сәнкәр дикәлә-дикәлә,
кечмишиндән сөкүлә-сөкүлә,
Бакысыз Тәбриз јетим.

* * *

Бу чаным јер үзүндә
Даһа кимләр јетим?
Касыб синәләријлә,
Әјри гычларыјлә,
пырпыз сачларыјлә.
шәһәр-шәһәр кәндчи гызлар јетим.

* * *

Бу чаным јер үзүндә
Даһа кимләр јетим?
Гыз ғајтаран гара туфлисијлә,
ағ көјнәјилә,
пар-пар ғалстукујлә,
бәнөвшә бычыјлә
Чәбрајылдан бир кұлоғлан јетим.

* * *

Бу анам јер үзүндә
бу чаным јер үзүндә
даһа кимләр јетим?!

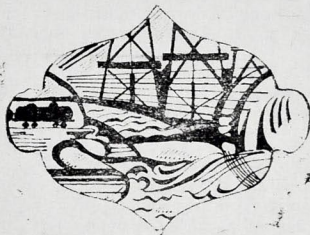
ГЭЛЭМ

Гэриб олмасајдым бу дүнјада,
бир дэ гэлэм алмаздым элимэ.

Гэмли олмасајдым
бир дэ гэлэм алмаздым элимэ.

Бир дэ гэлэм алмајасдым элимэ
гэмли, гэриб олмаздым.

Атам гэлэм! Анам гэлэм!
Уулдузлары көјдэ сахлајан сирр кими
Сэндэ нэсэ бир сирр вар—
бизи һэр шејэ гэриб,
һэр шејэ доғма еләмисән.

*ӘН КӨЗӘЛ ХАТИРӘ ДӘ
ӘН АЧЫ КӨЗ ЈАШЫТӘК УНУДУЛУР*

ДҮНЈАДА ДӘРД ГАЛМАЈАЧАГ

Дүнјада дәрд галмајачаг,
Бүтүн дәрдләрин чарәси
бөјүјәчәк ушагларла.
Бөјүјәчәк, бөјүјәчәк...
Башымыз ачылачаг
дүнјанын һај-күјүндән:
Ушаглар табутлары алачаг
бөјүкләрин чијниндән.

Јаз мөвсүмлэри, пайыз сонлары
дүнјада сөз галмајачаг—
көзлэримиз данышачаг.

Бу дүнјанын ајналары
гочалтмајачаг бизи
бизим нә јашымыз вар ки?!

Бир сөз демәмиш чәкилиб кетмәјәчәк
кечәнин гаранлыглары.
Чохдан лап чохдан
унутдуғун бир дост олачаг
узагларда гаралан ағач.

КӨЈ ҮЗҮНӘ ГАЛХАН ДӘНИЗ

Бу кен дүнјада азыб көјүнү
дәнизин үстүjlә
учурду бир гуш баласы;
Бөјүjә-бөјүjә
дәниз галхырды көјә,
Учурду гуш баласы
будаг кими узанан үфүгә сары.

Бир ағач үстүндәки
көјүндән узаг
јорулду гушун ганадлары.

Бирдән енди көј,
галхды дәниз,
Көј үзү гушун ганадларында
өпдү дәнизи.

Бу көјләрдә
јорулан дејилди о гуш,
Көј үзүнә галхан дәнизин
далғалары јорду ону...

ҺӘР АДАМЫ БИР КӨЗӘЛ КҮН ЈАШАДЫР

Халлы кәпәнәјин
бирчә күн јашадығына
Һејрәт еләјән, шаир,
бизим дә өмрүмүз бир күн дејилми?!

Һәр инсаны өтүб кечән өмрүнүн
бир көзәл күнү јашадыр бу дүнјада.
О көзәл күнүн гәдри
сонра билинир.
Галан бүтүн өмүр
о бир күнүн хатиринә
баш алыб кедир.

Бир күнүм олду
Көрөн гачды мөндөн.
Төк бир адам
салам верди, дејесөн
о да гача-гача.

Јүјүрдүм
«әлејки» чатдыраммадым дадынча,
анчаг севинч јашарды көзүмдө.
Елә билирдим һамы көчүб,
Шүкүр аллаһа, јахшы ки,
бир адам галыбмыш јер үзүндө.

* * *

Салам! Худафиз!
Јахшы-пис мән дә
бирчә күн јашамаг истәјирәм
бирчә күн јашадығымы билмәдән,
алданмадан, алдатмадан
анламадан, анлатмадан
тәләсмәк истәјирәм, һәр јерә, һәр шејә.
Аз галыр, аз галыр ахшам ола.
Салам! Худафиз! Дәјмәјин мәнә!
Һеч бир шејдә көзүм јох,
Лап шаһлыг гушу да
гонса чижнимә,
истәмирәм аллаһ ешгинә.
Бир дә јер үзүндө
падшаһлыгдан дарыхдырычы нә вар?!

Нә вар, нә вар
чых бүтүн күнү тахтда отур,
онун, бунун ишинә гарыш,
амма арада бир дә көрдүн
өлкә чәһәннәм,
һеч өз арвад-ушағын сөзүнә бахмыр.
Амма дејесән,
өз арвад-ушағына бөјүклүк елмәкдән
өлкәни идарә еләмәк даһа асанды.
Салам! Худафиз!
Бирчә күн јашајырыг.
О бир күнүн пахыллығын чәкәнләр,
ешг олсун бәхтинизә,
Јохса нечә дөзәрдиниз дохсана, јүзә.

Сыра-сыра бозаран күнләр,
әл чәкин, әл чәкин,
мән бирчә күн јашамаг истәјирәм.

ГОНШУ ТОЈУНА ДӨРД ҺАСАР О ЈАНА ОЈНАЈАН УШАГ

Гоншу тојуна
дөрд һасар о јана
ојнајан ушаг,
бир күл јарпағы алтында,

күл жарпағы шәклиндә
язылыр алын язын.

Гоншу тојуна
дөрд һасар о јана ојнајан ушаг,
чых, жарпаг алтындан
ај сәнә бахыр.

Тәзәчә
јағышдан чыхмыш көј үзү—
Көј үзүндән бензин гохусу
кечмәјиб һәлә.

Күнаһкарлар көјә үз тутуб
анд ичмәјиб һәлә,
ај сәнә бахыр,
чых жарпаг алтындан.

Јағышдан сонракы көј үзү кимисән,
гоншу тојуна
дөрд һасар о јана
ојнајан ушаг.

СӘССИЗ ОТАГЛАРЫН СӘССИЗ ГАРЫСЫ

Тиканлар илишир, чичәкләр гојмур,
ал-јашыллар гојмур, керчәкләр гојмур—
Гочалар баһарда өлә билмирләр...

Сәссиз отаглара гапаныб галыб
чох да ки, һәр сөзә
күлә билмирләр.

Гочалар баһарда өлә билмирләр.
Ачыг пәнчәрәдә бир көзәл нәнә
ашиг гочасынын гәдәмләринә.
Бағын бир јериндә ојулу дашлар—
рүзкарын ојуну, суларын иши,
өмрүн бир јериндән дојулмаг башлар.
Дојуласы дејил,

бу арыг киши,
чох да ки, әријиб
галыб јарысы...

Гарыларын көјчәји бунун гарысы,
нәнәләрин көјчәји бизим нәнәмиз.

Ачыг пәнчәрәдә бир көзәл нәнә
ашиг гочасынын гәдәмләринә.
Ағласа үшүјәр, күлсә јашајар,
Сәссиз евә гаршы, өлүмә гаршы—
үшүјә-үшүјә бахыр кишијә,
Бөјүјүр үзүндә бир дамла јашы.

Бу гары һансы гары?
Гыз гары, назлы гары.

Бу гары һансы гары?
Әһмәд бабанын јары.
Бу гары, бу баба...

Бу гары бу бабанын нечәнчи јары?!

...Әһмәд баба мән көрән:
гарысы күлән күнү
нәвәләрини бишириб
ојнамаға көндәрән,
ја да ки,
һәрәсинә бир аббасы пәјләјиб,
гузулары күддүрән;
Өпүлмәк истәјән гыз ушаглары
евдән кетдиләрми
тез, исти-исти,
атыб бир тәрәфә гашыгларыны
гочалар далашар бир өпүш үстә.

ГОЧА ПРОФЕССОР

Гоча профессор бу гоча дүнјада
... чох шејләри унутду.
Унуда билмәзди,
Унутду анчаг!
(Һамысы чәһәннәмә!)
Дүз отуз илди
үрәји чатдаг-чатдагды
бир дәли јаз јағышына.
Јувасыны итирмиш бир гушун јығышы,
торпағы јујулмуш бир ағачын јағышы,
гара-гара суларын

јујуб апардығы бир дашын јағышы
Јағмалыјды үрәјинә...

Өлүм күләјиндән габаг
һәр инсанын өмрүнә
бир дәфә беләчә јағыш јағыр.

...Дүз отуз илдә
нәсә чатышмырды мұһазирәләрдә.

Бир кечә јарысы
Сон мөвсүмүн сон јағышы
јағды профессорун күчәсинә.

Јағды, јағды
чәкди јатағындан профессору,
профессор өзүндән хәбәрсиз
сојунду, галхды пәнчәрәсинә...

Дүз отуз илди
нәсә чатышмырды мұһазирәләрдә.

Голуна, гычына,
ағ сачына түклү синәсинә,
пәнчәрәдәки дәрман шүшәсинә
јағырды јағыш.

Ичинин јанғысыны артыра-артыра,
овчундан,
голундан, гычындан, үрәјинин јанындан,
чибинин јанғынындан
ахыб кедирди јағыш.

Профессору сон гадыны кими
әзизләјә-әзизләјә,
кечиб кетдији
бүтүн дәрсләри, мұһазирәләри

јуја-јуја, тәмизләјә-тәмизләјә
ахыб кедирди јағыш.
Гаршы пәнчәрәдән бахан
бир гадын бәтининдә
бир көрпә тәләсијирди
бу јағышлы, бу күләкли,
бу шејтанлы, бу мәләкли кечәјә.
Көрпә анасынын гарнында
анасындан да габаг
ајылмышды јағыш сәсинә...
Ағрынын илијини
сора-сора,
о көзәл гадын
бир јағмур мәләјинә
бахырмыштәк
бахырды, бахырды профессора...

ДУНЈАНЫН ЭН КҮЧЛҮ АДАМЫ

Дунјанын эн күчлү адамы—
Дунјанын эн эңиф адамыды.
Ашыб-дашар күчү далға-далға,
Бир күн һирсиндән өз-өзүнү дағыдар.

Һагг олар!
Әсир кими јашар

Өзкә мәмләкәти тутан халг—
Күнбатандан күндоғана
Ашыб-дашса да торпаглаһы.

Дунјанын эн горхмаз адамы—
Дунјанын эн касыб адамыды;
Горхусу јох аллаһдан, бәндәдән
Ағлына кәлсә, дилләнәр—
дунјаны учурдар бәндиндән.
Анчаг, достум, диләнчинин гурдуғу
өлкә дә диләнәр.

Дунјанын эн исти улдузу,
дунјанын эн сојуг улдузутәк
көрүнәр көзүмүзә.
—Елә дејил, гардаш,
парлаг, сөнүк
улдузлар һамысы көз јашларыды
бир заманлар кәлиб чатачаглар дунјамыза.
Инди јанағындан ахан
бир заманлар бахдығын улдузду
«бош гојуб кәлдији гаранлыға бахыр».

СУАЛТЫ СӘЛТӘНӘТДӘ ГАРАНЛЫГ

Кәсирик чајларын габағыны,
Ишыг ахыр евләрә,

евлэрэ, күчэлэрэ
Ишыг ахыр кечэлэрэ.
Чэкирик суалты сэлтэнэтин ишыгыны,
Жер үзүндө ишыг артдыгча
су пэрилэринэ гаранлыг олур
суалты сэлтэнэтдэ.

КЭДИЖИН АҒЗЫ КЭСИЛИБСЭ

Кэсилибсэ кэдижин ағзы,
Тәлә гурулубса
кечәчәјин јолун өнүндә,
дөн керијә бах;
бош шејди ирәлидәки горху,
көрәчәксән,
керидән кәлән әсл өлүмү.

Өнүндән бир көзәл кечди,
чох ујма,
дөн керијә бах;
ондан да севкили бир көзәл
сәни архадан сејр едәр.

Өмрүн гырылмыш күнләрә кедирсә,
дөн керијә бах,
өлүм јашанылмыш илләрдән кәлир.

БАЛАЧА ҺУМАЈА

Өзкә дәрдинә
дәрд јијәсиндән дә бәрк ағлыјан ушаг,
дәрдин бөјүјү, кичији олмаз.
Бәлкә дә фәрги вар мән билмәдијим јердә
анчаг сәнин көз јашларын
ағладығын дәррдән даһа бөјүк дәрдин
көз јашларыды.
Беләди, Һумај,
дәрд өзү кәлмәмиш
нечә ил габаг көз јашларыны көндәрмиш,
көз јашларындан сонра
инсафы олса өзү кәлмәз.
Билимәјән, көрүмәјән
бир дәрдин көз јашлары
Һеч заман битмәјән бир шух нәғмәни
Һәбсдә бир күндә мин дәфә охумаға бәнзәр.
Инсанын мин ил һәбсдә јатмағындан
бир шух нәғмәни гаранлыгда
бир күндә мин дәфә охумағы
даһа ағыр бир шеји!

Қаманчы!
Хәбәрин олсун
бу күн дә гәм ала билмәди севинчи!
Дунја јаранандан
Гәмлә севинчин арасындан

Өзкә жарасына өз жарасындан да бәрк
ағлајан
Ушагларын көз јашлары ахыр.

ГАРА ТЕЛЛИ ГАРА БЫҒЛЫ АЛЫНЫН ОҒЛУ

Гара телли, гара бығлы
Алынын оғлу.
Јалан, доғру
Нәләр көрдүн бу дүнјада?!
Ачы күнләр көрдүн,
ачы сөзләр једин алма кими.
Јалан дедиләр,
јалан дедин,
«Гара бибәрим—дүнјам»—дедин.
«Дол көнлүмә,
Көјнәт мәни,
инләт мәни.
«Гара бибәрим—дүнјам»—дедин,
Гара телли, гара бығлы
Алынын оғлу.

Аман вермәди фәләк,
Шиллә вуруласыјды
Ики динли адамлара,
вураммадын.

Кечәси јелләнен дамлара,
үзүнлә ајдынланан ахшамлара—
бајраг санчыласыјды,
санчаммадын.

Дүзүләрдин,
дүзүлмәдин гурушуна.
Гара севда кәлмәлијди
кәлмәди башына.

Бахыб ај үзүнә
вурулмалыјдын,
вурулмадын бир залым гызына

Аман вермәди фәләк.
Һара јүјүрүдүнсә,
Һамысы боша, боша, боша...
Даһа нәләр, нәләр кәләр
бу гәмли баша,

Гара телли, гара бығлы
Алынын оғлу.
Јетишмәмиш алча дады—
бу дүнјанын тамы, дады.
Киминсә ағзы суланыр,
Елә билир јејән оду.
Дәрди-сәри белләр бүкән,
Үз солдуран өлмүләри
Ширин-ширин дилләр төкән,
Күлләринин јаны тикан—
Бу дүнја нечә дүнјады?!
Јалан! Доғру?!
Баш ачмадын, Алынын оғлу.

Сән ки, жаман оғландын
бу дүнжанын ишыгына,
дәлисинә, ашигинә,
көрпәсинә, бешижинә.
— Чох шүкүрләр диләјәсијдин,
бир күн кејиб
Һагг гапысындан күләсијдин,
күлүб јенә кәләсијдин.
Кәлиб јенә...
Гара телли, гара бығлы,
Алынын оғлу,
Јалан, доғру
Нәләр көрдүн бу дүнјада?!

Ушаглыг достларым Һүсејнлә
Микајылын хатирәсинә.

Бу баһар күнү горхум, јох
нә мәни өзкә күнләрдән горујан
өлүм күнүмүн сајыглығындан,
нә гара торпағын сојуглуғундан.
Давадан күрәјиндә чыхартдығын
бир јаралы гардаш ағырлығыды
мәнимчүн
синә дашынын ағырлығы да.

Бир дан үзү
о балача арх көзүнү ачан кими
бахды көрдү о гара гызы.

Буруг-буруг сачлары
көйдө кедэн гара-гара,
сыра-сыра булудлара
јаныг верә-верә
чәкиб апарырды о гызы,
бир гара телли ата сары...

Сонра үзү о атын үзүндө
көзү көзүнә ашиг,
голлары атын бојнуна сармашыг,
икиси бир варлыгтәк
билимәз бир навајды ојнадыглары,
сонра диз чөкдүләр наванын сонунда,
наванын сону бир дуајды бәлкә...

Һәтта илк дәфә һәбсдә күләнләрин,
Һәтта сон дәфә һәбсдә доғулуб,
илк дәфә һәбсдә өләнләрин,
Һәтта миниллик
һәсрәтләрин шәрәфинә
чалынмазды белә һава,
охунмазды белә дуа.
О балача архы
чырманыб о јана кечән
ағачлар билирди,

О архда дүнјаја тәзәчә ојанан,
ән балача отлар билирди.

О отлары додағыјла сығаллыјан
бир заманлар ағач олмуш
атлар билирди—
дүнјанын ахырына нијә беләчә

хәлвәти ахырды о арх.
Нијә беләчә о гызын шәклини
Хәлвәти апарырды о арх—
нә вахтса
суалты сәлтәнәтә чәкиб апардығы,
бир көзәл оғланын шәклинә сары.

Бир шимшәк ишығында
о һаваны ојнамагчүн
јараныб јох олду бир ат, бир гыз.
Јалгызлығын нә олдуғуну билмәјән,
көзләри тәзәчә ачылмыш
бир балача, јалгыз гуш
һејрәтлә бахды онлара сары.

Бир чичәк додағындан
бир гуртум су ичмәкчүн
кәлмишди бу дүнјаја,

Бәлкә дә
бу дүнјанын көзәллијини дуја-дуја
бахды севинә-севинә,
бахды һејрәтлә
јары ат, јары гыз о варлыға—
атла гызын ојнамағына.

Бахды,
Битди өмрү..
Ким билир бәлкә вармыш,
бәлкә јохмуш бахты.

Бахды,
Бир чичәк додағында
онунчүн јаранмыш бир дамла суја
чатмады димдији.

«ТЭЈЈАРЭ ВАҒЗАЛЛАРЫ» СИЛСИЛЭСИНДЭН

Бөјүк шәһәрләрин јанында
Өзкә бир шәһәр кимиди
тәјјарэ вағзаллары.

Безәндә, дарыханда, шәһәрдән
Чыхыб кедәрәм
Тәјјарэ вағзалында кечәләмәјә.
Кәрәк бағышласын Бакы шәһәри,
Вағзалдан узаға тез-тез кетмәјә имканым
јох.

Кәрәк бағышласын Бакы шәһәри,
Бир даһа,
тәјјарәчиләрини көрәндә
тәјјарәчи папағы гојуб
долашмаг кечир көнлүмдән күчәләри.
Мәним өмрүм бүтүн севдады
Кәрәк бағышласын тәјјарәчи оғланлар
Стуардесса гызлары көрәндә
бир даһа јенидән севмәк,
јенидән севилмәк кечир көнлүмдән.
Кәрәк бағышласын үнваным,
Бир гәфил севдајла көјләрдә
иткин дүшмәк кечир көнлүмдән,
Бир дә иткин дүшмүш достлара

раст оламаг истәдим
тәјјарэ вағзалларында.
Көрүшүб, өпүшүб,
тәзәдән иткин дүшәрдик
бири-биримиздән.

Ким билир
бир дә нә вахт көрүшәрик?!
Өзкә бир дүнјанын
вағзалында көрүшәнәдәк,
көрүшүб
тәзәдән иткин дүшәнәдәк, әлвида!

* * *

Һара тәләсирик, һара?!
Үч ајлыг јолу
үч саата учуруг
Тәләјимизин көзәкөрүнмәз хәтләрини
учуб кечиб гыра-гыра,
Һара тәләсирик, һара?
Ики дашын үстүнә
бир даш гојан кими,
ичимизин бошлуғуну дујан кими
динчәлмәјә тәләсирик.
биринчи сыраја билет алыб
бир гәһрәман ана,
Әт дүканын мүдири дә
билет алыб биринчи салона,
бир аз ирәлидә
јағ дүканынын мүдири...

Һара тәләсирик, Һара?

Һамы тәләсир,

тәләсир завод фәһләси,

тәләсир абутурјент атасы,

тәләсир гәбирстанлыг директору...

* * *

Көј үзүнү гушларла булудлар бөлмүшдү,

мин илләрди,

бир дә мөләкләр...

Сән һардан чыхдын, инсан оғлу, инсан
гызы?!

Көј үзүндән учуб кәлән

Мөләкләрә бәнзәдин, стүардесса гыз.

Бир-ики суалым вар сәнә

ешгдән узаг;

—Аллаһа јахын оларсан сән
һамыдан чох,

Јәгин сәнә бәлли олар

алнымыздакы јазылар.

Һарда олачағам он ил сонра,

Һарда ешидәчәјәм өлүм хәбәрими?

Өлүм хәбәрими ешидәндә

бир дост тапылачағмы

гучаглајыб ағламаға?!

Инсан өзү өз өлүм хәбәрини ешидирми?

Кимләр гапајачаг көзләрими,

сакитлик тапа биләчәјәмми

һеч олмаса о дүнјада?

Һәлә нечә ил

хәјалларын ушағы олачағам

тәјјарә вағзалларында.

Һәлә нечә ил дәчәл ушағларла

гәфил бахыб көз вурачағыг

бири-биримизә?

Һәлә нечә ил

тәјјарәчи папағы гојмаг

кечәчәк көнлүмдән?!

ЧОРАБЫ КҮЛЛҮ ОҒЛАН

Беш-алты ил бундан габаг институтларын бириндә бир оғлан бир гыза вурулмушду. Аллаһ билир һансы сәбәбдәнсә гыз оғланы истәмирди. Јолдашларымыз дејирдиләр ки, күчәдә гызын даһынча оғланын ағлаја-ағлаја кетдијини көрүбләр. Оғланын ата-анасы института кәлиб гыза јалвармышлар ки, «Һә» десин, јохса оғланлары өзүнү һәлак еләјәчәк. Инди, һәрдәнбир мәнә елә кәлир ки, о оғлан јер үзүндә чох адамдан хошбәхтди, һәрдәнбир дә мәнә елә кәлир ки, белә фикирләшмәјнән лап ағ еләјирәм; о оғлан о бојда хошбәхт олмаз:

Енликүрәк,

бојнујоғун бир оғлан—

башмағы наллы оғлан,

Чорабы күллү оғлан

кедир бүзүшә-бүзүшә

Дәрднән, гәмнән көрүшә.

Башмағы наллы оғлан!
Чорабы күллү оғлан!
Нолду желли жеришинә,
гызгајтаран дурушуна?!

Желли жериш нә кәзир?
Гызгајтаран дуруш нә кәзир?!
Әјиш-үјүш бир сифәтди галан
башмағы наллы оғландан,
чорабы күллү оғландан.
Әжилир гамәти гыз гашларындан.
Әријир,
сәјријир,
солур көзләри
бир аз ири галыр көз јашларындан.

* * *

Бу нөвбә, бу нөмрә,
бу автобус басабасында
лағлағынын, күлүшүн алтындан
лағым ата-ата
дәрдин, бәланын ән көзәли
чыхыб тутуб гарабаланы.
Силир, силир көзләриндән дәрдини
пенчәјинин этәјијәннән, голујнан.
јенир көзләриндән
үзүнә бармағлары
көз јашынын јолујнан.

* * *

О гара гызын дадынча
анасы кедир енличә,
атасы кедир гуруча,
бачысы кедир јарымчан.

О гара гызын дадынча
јалвара-јалвара
Һара кедирләр, һара?!
Башмағы наллы оғлан,
Чорабы күллү оғлан
Сән ки, бу бој-бухунла
бахмајыб бу дүнјанын
бу нөвбә, бу нөмрә басабасына,

өтүб кечинә
гара-гара суларын
ојдуғу торпаг
ичинә чөкән тәк
чөкүрсән ичинә,
Аллаһ горусун сәни!
Чејран машинларын,
чылпаг балдырларын гоншулуғундан,
бу ат кими јеријән
«Лајка» һәсрәти, «лајка» мәһәбәти
гошунундан

Аллаһ горусун сәни!
Башмағы наллы оғлан
Чорабы, күллү оғлан!

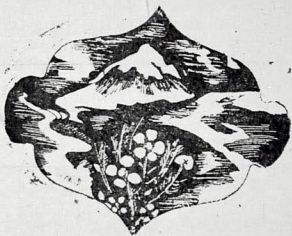
ИТКИН ДЭНИЗЧИ

Иткин дэнизчини о гыз
Көзләди јаз, јаж, пајыз,
бир ил, беш ил, мин ил.
Булудлары гуш күнләр,
рузкары сәрхош күнләр,
бир күн алды, апарды ону.
Гыз јары гуш,
јары балыг, јары даш кими
јериди далғадан далғаја.
Һәр учан далғаја,
гачан далғаја
бир чичәк гоја-гоја.

Бир күлән далғаја да
гојду сон чичәји.
Бир көзәл далға кәлирди—
о далғанын далынча
јеләни јосун-јосун,
этәји узун-узун.
Кечән булудлар анчаг—
о далғанын булудујду.
Әсән күләкләр анчаг
о далғанын күләјијди.
Бүтүн дэниз елә бил
о далғанын этәјијди.

Гыз гәфләрән дүшдү
о далғанын гәминә.
Тәзә чичәкләр јығмагчүн
атды өзүнү дэнизин гәлбинә.

Дэнизин көј үзүнү әјән јериндән,
Суларын улдузлара дәјән јериндән
бир атлаз далға кәлирди.
О далғанын ичиндән
өзкә далғалары
гова-гова
Бир говаг оғлан дикәлирди.

УНУДУЛМАЗЛАР

Н. ЧАВИД ҲАГГЫНДА СИЛСИЛӘ ШЕ'РЛӘР

«...Һәр үмидсизликдә бир үмид, һәр
гаранлыгда бир ишыг яшајар, жал-
ныз сәбр вә мәтанәт лазым... Иштә
ән фүсункар бир ше'лә! Ән парлаг
бир јылдыз!... Һәм дә сән ону ара-
јачагына, о сәни арајар.»

«Шејда» пјесиндән.

Һәр гаранлыгда бир ишыг,
Һәр үмидсизликдә
бир үмид бизи арајырмыш.

Бу да
Руһумузу күлдүрәчәк бир үмид,
бир көзәл хулја,
бир көзәл ад,
Анчаг
үмидләр бизи јашатмагдан,
биз үмидләри јашадырыг, уstad.

КӨЈҮЗҮНДӘН ЕНӘН ЧИЧӘК

О һансы илди,
О һансы күндү,
көзәл көзләр ағларкән күлдү.
Ғапанды ғара-ғорхунун
Чохдан ғапаныласы көзү.
Илишикдән гуртармыш
бир бајраг кими
ачылды көј үзүнә «Бәраәт!» сөзү.
Јапышыб бир ишыг телинә
Көј үзүндән бир чичәк енди
бир јетим ғәбрин үстүнә—
алына гонан
балача ушаг әлитәк.
Енди јаваш-јаваш о чичәк
енди танрынын јанындан ашағы,
Сонра о бөјүк
инсан алнындан ашағы.

Енди, енди
дөндү бир ушаг элинө,
Нечә илләрди бир чүт гәмли көз:
ачыг галмышды көј үзүнә.
Нечә илләрдир
о гәмли көзләрин
көзләмәкдән көкү сары.
Енди ушаг бармаглары
јаваш-јаваш
о көзәл көзләрә сары.
Бармаглар тохунунча
титрәди гәмли көзләр,
титрәди, гапанмады...
О балача әл тәзәдән
дөндү бир чичәк көзүнә,
күнаһкәртәк чәкилди көј үзүнә

* * *

Ушаг бармагларыјла да
гапанмады көј үзүнә ачыг көзләр.
Тохунма, Адәм оғлу,
Инсан бармагында көз вар.
Будағы сыныг бир гоча чинар,
үстүндән јүз илләр совушмуш
учуг бир дивар,
Гәдимдән галма һәр нә вар
танрыја говушмуш.
Тохунма, Адәм оғлу.

Тәләјимизди, тохунма улдузлара,
Тохунма булудлара—
бир гызын ағаппаг севкиси
сачына јағар.

Тохунма, Адәм оғлу,
Тохунма, әғјар!
Јахшы ки,
аллаһ күчү јохду сәндә, Адәм оғлу
јохса јолундан чыхарардын
дағлары, дәрјалары,
чајлары, дүзләри дә.

Бағышла, Чавид әфәнди,
мин дәфә бағышла,
ким вар инсан адында
һамымыз күнаһкарыг
көј үзүнүн алтында.
Ичиндә боғуланлар да,
дамарларындакы гана көрә
Сиздән сонра доғуланлар да күнаһкар.

Дамарларымыздакы ган чәкир бизи,
Күнаһлары гана-гана
јенә јазырыг...
Тәзә күнаһлара һазырыг!
Мин илләрди бәшәр өвлады
беләчә кедир ирәли—
бөјүк инсанлары дашлаја-дашлаја,
Сонра өз күнаһларыны
өзү-өзүнә бағышлаја-бағышлаја...

СӨЈҮД АҒАЧЫ—СОЈ АҒАЧЫ

Бир сөјүд будағы тапылдымы
табутуна гојмага.

Бир сөјүд будағы гојун
дан јеринин алтына.
Бир кечәлијә
чичәкләри, алгышлары тәрк един,
бир сөјүд будағы бәркидин
Аздрамада—
театр пәрдәсинин үстүнә;
Бүтүн өлүмләрин гәсдинә!
Бир сөјүд гәләмәсини дә
Санчын Нахчыванда—
бир балача архын ғырағына.
Галхсын будаг-будаг
јурдун гара булудуна.
Енсин сачаг-сачаг
јурдун гара торпағына.
Чохдан, лап чохдан
бәлкә Адәмдән дә габаг
бәлкә дүнән
о суларда титрәди
бир ушаг шәкли—
гара көзләри
суларда үзән
гара булудлара дикили
Галхсын о сөјүд

о торпагдан галхан
сојун гәләбәситәк,
Галхсын о сөјүд
о архдан ахан
сујун гәләбәситәк,
О суларда титрәјән
шәклин гәләбәситәк.
Дикәлдин о архы
бир сөјүд гәләмәситәк.
Ахар сулара бәнзәр
тәзә бир сојун гәләбәси тәк.

* * *

Әринин өксүзүдү даһиләр
«Хәјјам»дан

Һеч олурму?!
Һеч өлүрмү мәләк?!
Узаныр бир бәјаз јолтәк
јатан гәлбинин јолу.
Мин кечәни ишыгландырап
онун гәбринин нуру.

ҺӘР ИНСАНЫ ДОҒУЛУБ АЈАГ АЧДЫҒЫ
ТОРПАГДА ДӘФН ЕДӘК

Онун сон дәфә бахдығы
бир јарпаг көј үзүнү,

бир солгун улдузла дэфн едэк,
дэфн едэк табуту јеринэ
Онун сон дэфэ
сөјкәндији гајын ағачларыны
гучаглајыб гәриб гардаштәк
дэфн едәк.

Нә лазым тәнтәнә, филан?!
Дэфн едәк һәр инсаны
доғулуб ајаг ачдығы јердә.
Шәһидләри илк бајраг
ачдығы јердә.

Назим һикмәт әфәнди!
гәбринизин нуру кетди чатды
ајаг ачдығыныз торпаға...
Табутунуз чатмады,
Бөјүк оғулларын үзүнә бағландыгча
овуч-овуч
торпаг итирир Вәтән инди.

Назим әфәнди!
кимди орда һәлә
мәһбәсләрдә инләјир.
Каһ улдузлары,
каһ гара палтарлы
мәләкләри динләјир.

О јетим мәзарын иткин ады—
Мәһәммәд Һәди
Шамаһынын нечәнчи километриндә
көјдән ендиниз торпаға,

ајаг сәсинизә
әбәди ујујан Мирзә Әләкбәр
галхдымы ајаға?

Јохса гыјмајыб
достларын јухусуна,
гарышыб јаған гара
бармагларынызын учунда
сәссизчә ендиниз торпаға.
Амма, уstad,
топ-түфәнк сәсијлә ујујанлар
достларын сәссиз јеришинә дә ојанар.
Назим һикмәт әфәнди!
Дэфн едәк
атом ишығындан өлән ушаглары
дүшән улдузларын далынча
гачдығы јердә.

Доғулуб ајаг ачдығы јердә
дэфн едәк һәр инсаны.
Ана ајагларынын алтыды
ән көзәл Вәтән торпағы, танрым.
Чармыхдан ачаг Исаны
дэфн едәк Мәрјәмин ајаглары алтында.
Тәкчә дэфн етмәјәк күнаһларымызы,
Јашајаг
күнаһларымыза баха-баха—
кимимиз күлә-күлә,
кимимиз горха-горха.

ЈАРАДЫЛАН ГАЛАЧАГ АНЧАГ

(Чавидин монологу)

Јылдырым. Эвэт сэн галибисин. Лакин бу геләбә түрк эгвамыны дејил, јалныз фүр-сәт бәкләјән гоншу һөкүмәтләри мәмнун етди... Аһ, даһа доғрусу, ислам аләминин башсыз гојду.

Тејмур... Һеч мараг етмә хаганым! Сән кор бир абдал, мән дәли бир топал! Әкәр дүнјанын зәррә гәдәр дәјари олсајды, јы-ғын-јығын инсанлара, учу-бучағы јох мәмләкәтләрә... сәнин кими бир кор, мәним кими дә бир топал мүсәлләт олмазды.

«Топал Тејмур»дан.

Әбәди һечликләрдән јүксәл,
Јүксәл, заваллы бәшәр,
Јүксәл, сәндәләјән чанлы мәзар,
јүксәл, руһумузу күлдүрәчәк сәрсәм
умуд.

Јүксәл,
Күлмәз артыг о күлүмсәр көзләр.
Һәр заманын бир һөкмү вар,
бир мәгамда
һәр һөкмүдар бир сәрсәри,
һәр сәрсәри бир һөкмүдар.
Јүксәл, сәрсәриләр султаны,
Јүксәл, сәфилләр кралы,
Јүксәл, ишләмәкдән

јанғын јеритәк

гапгара, заваллы бәшәр.

Јүксәл, бизә күскүн әчәл,

Инсан дар ағачындан

асыланда да бир аз јүксәлир

еләми, Әмир Тејмур.

Заваллы бәшәр

өлүмдән дә сәадәт умур,

Јүксәл, јүксәл, заваллы бәшәр,

Бу дүнја

бу дүнјанын нә топалына галыб,

нә бығлысына, нә косасына,

нә коруна.

Һеч ким дүнјаны

јығыб апара билмәјиб көруна.

Һамы гохлајачаг

гара кејимли мәләкләрин

әлиндәки гара чичәји.

Әбәди, һечликләрдән јүксәл!

Јүксәл, талесиз бәшәр!

Танры бизи јаратмыш

бизим дә јаратдығымыз

галачаг анчаг.

ТАЛЕ

Нә ешг олајды, нә ашиг: нә назлы афәт
олајды,
Нә хәлг олајды, нә халиг: нә әшки-һәсрәт
олајды.

«Шейх Сән'ан»дан

О уча, о гоча,
о гәриб инсан,
Нә Гәрби көрмүш,
нә Шәрги,
нә Тајга мешәләринин
тиканлы күләјини,
нә көзәл инсанларын
чеврилмиш күрәјини,
Ај ишығы

бу дүнјада көзәл олан
һәр шејә мәрһәм олан тәк
о да мәрһәммиш һамыја—
гочаја, гадына,
чавана, ушаға.

Өмрү узуну чыхмамыш
Нахчывандан гыраға...

Өмрү узуну
руһуну сыхмамыш о дијар,
дүнјанын ән көзәл јериндә—
анасынын јанында
тапшырылмыш торпаға,

Бир көзәл гадын
дәли-диванәтәк
һамыдан бәрк ағламыш
онун јасында,

Инди о көзәл дә
һагг дүнјасында...
Руһу чырпыныркән көјләрдә
бу дүнјанын чаванына,
гочасына, гарысына
о јаддыр инди,
говушуб тәләјинә
Нур ичиндә
јатыр инди.

ЧАВИДИН СОН ДУАСЫ

Мән көзләrimi јумдум,
Балаларымы сәнә тапшырдым,
Сәни халгыма, ана јурдум?!

ГАЛЫТДЫ МӘЛӘКЛӘРИН ГАНАДЛАРЫНДА

О көзәл оғул,
о солғун нур,
бир дә, бир дә чәтин доғулур.
—Чохдан кетмишдин, хан оғул,
чаным, чијәрим оғул,

гүрбәтә дүшдү адын,
 хардајдын,
 чағырдым гајытмадын.
 —Өмүр нәди ки, ханым ана,
 бүкүнкү гочады,
 дүнәнки чаға.
 Елә бил јанындајдым
 јатмышдым, гыјмырдын ојатмаға.
 —Өмүр јухуларын
 ән узунуду, султаным, оғул,
 —Өлүмдү
 јухуларын ән узуну,
 султаным, ана.
 Јоллар кәлдим, јорулдум,
 Гој бәлалы башымы
 гојум гара торпағына.

ЈУНЕСКОЈА МӘКТУБ

Чәнаб баш директор!
 Тәзәдән јазылсын
 истәкләр, һағлар.
 Сајла, күчлә дејил,
 бөјүк оғулларыјла
 танынсын халғлар.
 Мәсәлән, олдуғундан
 аз таныыр Азәрбајчан.

Инанмаг мүмкүн дејил,
 бу гәдәр бөјүк инсан чыха
 бу балача торпағдан—
 бу гәдәр аз танынасан.

Бир кечәлијә
 бағлансын Шекспир театрлары,
 Бурахылсын пәрдәләри
 Брехт театрларынын,
 Сәнсүн ишығлары
 Беккетин,

Ионесконун,
 (Ачылсын бағлы китабы
 ЈУНЕСКО-нун!)

Тәзәдән јазылсын адлар,
 Низамидән сонра
 Мәшәти, Әчәми,

Хәтаи, Султан Мәһәммәд,
 Мирзә Фәтәли,
 Мирзә Чәлил,
 Мирзә Әләкбәр,
 Үзејирбәј...

...Вә дүнјанын јүз өлкәсиндә
 јүз Шејх Сән'ан бирдән
 јүз јалчын гаја башындан
 атылсын

јүз Күр нәһринә—
 бир һәггә доғру.
 Атылсын бир анда јүз хәлгин оғлу
 бир һәггә доғру.

ДӨРДЕЛ БАЈАТЫЛАР, АҒТЕЛ АҒЫЛАР

Бу ахшам аязы бир кәнд чыгыр,
бир саз телләриндән әриди дүшдү,
овсуну, бәрәси бәриди, дүшдү,
бир саз телләриндә
гәриб Мәммәд Араз јериди, дүшдү.

Шаир Мәммәд Араз,
дағ дағ јериди, гылынч гылынча,
иткин дағ јоллары, дағ чыгырлары
чағыра-чағыра кәлир далынча.

Шаир Мәммәд Араз, чыхын ејвана
Иткин бајатылар, иткин нағыллар,
дөрдтел бајатылар, ағтел ағылар
күл сармашыгытәк
дырмашыр ејвана, дашыр ејвана.

Узаглардан кәлән кәнд чыгыртәк
галдырдылар јердән
бир шәһәр јолунда бир боз тәнәји.
Инди онлар сәнин јадына кәлмәз,
һәрдән бу чыгырла кечиб кедәрдин
чағыра-чағыра, фит чала-чала;
Онда Мәммәд Араз, Араз чајытәк
јатырды гында,
Тәк Инфил кишинин оғлудун онда.

Шаир торпагыды
чан дәфтәринин ше'р варағы,
анчаг јатанда, дуранда
дуруб өләндә,
өлүб күләндә дә,
күлүб тәзәдән бу дүнјаја кәләндә дә
јерә дәјмәлиди шаир ајағы.
Ким билир бәлкә дә шаир ајағы
бу гара торпаға аз дәјдијиндән
гара торпағын да, ағ ше'рин дә
гара шаирин дә, ағ шаирин дә
ағрылары артыр, ачысы артыр.

Бу гара асфалтлар гара булудтәк
гара торпаглардан галдыыр бизи.
Нә көј кими көјдәјик,
нә јер кими јердә.
Көрүндүн экранда, Гәдир Рүстәмов,
гәриб сәс көзәлди гејбдән кәләндә,

7*

ај булуд далында, булуд көлүндө,
даг думан ичиндө, думан көчөндө.

Бир гәдим нәғмән
нә вахтса хош кәлди бир күл гарыја,
үзүнү көрмәдән о көзәл гары,
о гәдим нәғмәни, о гәриб сәси
бир шух нахыш кими, бир шух рәнк кими
тохуду халыја, дерди халыја.
Көрүндүн экранда, Гәдир Рүстәмов,
гәриб сәс көзәлди гејбдән кәләндә,
о тајдан кәләндә,
...сулар күләндә.

Јүјүрән чығырлар, галан чығырлар,
дикәлән чығырлар, өлән чығырлар,
доғручу чығырлар, јалан чығырлар
Һара галхырсыныз?—
Әјилин торпаға, аллаһ ешгинә.

Торпагдан кәлмишик, јердән кәлмишик,
бу асфалт гохусу солдуарар бизи,
әјиләк торпаға, енәк торпаға.
Вәтән лазым билсә,
галдырар бизи.

НИКАР ХАНЫМ РӘФИБӘЛЛИНИН ДӘФН КҮНҮ ЈАЗЫЛАН ШЕ'Р

Көчән сонунчу бәј гызыјды бәлкә,
Сонунчу бәј оғлу да көчәчәк...
...Инсан өләндә
ушағлығындан ән көзәл күнүн
шәклини апарын табутунун өнүндә.
Бәлкә арасында чолма-чочуғун,
бәлкә ән дәлиганлы чағынын—
телләрини көзү үстдән атдығы,
дүнјанын севкијлә ојнатдығы
бир чағын шәклини апарын.
О көзәл күнүн далынча
Јүрүсүн бүтүн өмүр,
Тәнһа галынча
Јеријәчәк өлүм дә
О көзәл күнүн далынча.
Анар! Өмүр јолунун
бир аз гәмли тәкраарыды
гәбристанлыға кедән јол—
көз јашыјла башлајар.
көз јашыјла битәр,
Јетәр! Артыг јетәр!
Өләнин ән чоҳ севдији
бир шән һава чалын,

Бир мән билирәм, гардаш,
нечә кечир инсан
 көз јашындан ојнамаға,
бир мән билирәм, бачым,
инсан доғуладан
 өлүм анчаг көз јашы ичир.

Бир аздан Никар ханым
торпаға енинчә
Јухусундан диксинәчәк Рәсул,
јанында көрмәјинчә Никары
галхачаг
 чијини узагдан кедән
 табутун алтына вермәјә.
—Үзүнү көрмәдим,
 орда јатан кимди, гардаш?
—Бәлкә таныјарсан,
 Худадат бәјин бирчә гызы варды...
Анчаг, мәзарчы, ај мәзарчы,
сәнә нә дејим, ај мәзарчы,
 белинин сапы сынајды,
 чыхмаг олмур,
чох дәрин газмысан бу мәзары.

ӘДАЛӘТИН САЗЫНЫН БИР ТЕЛИ

(Монологларла поэма)

Нәдәнсә мән доғулдуғум Мәрчанлы кәндиндә гәби-
ристанлыға «саз» дејирләр. Бәлкә инсан инсан шәклин-
дә гәбиристанлыға кедиб, сәс шәклиндә гајыдыр он
данды. Бәлкә.... Ким билир.

Инсан инсан шәклиндә
Кедир гәбиристанлыға.
гајыдыр сәс шәклиндә,
гајыдыр сөз шәклиндә

Танрым, бу нә гајдадыр,
Инсан кедир сәс гајыдыр,
Инсан кедир, јеринә
Нә вахтса сөјләдији
Бир гәриб сөз гајыдыр.

Бу гәдәр сәс хардан кәлир,
Бу гәдәр инсан һара кедир?!

Инсан торпагдан дејил,
Торпаг инсандан
јараныр елэ бил.

Јаланды, јалан, гардаш,
Бош сөздү, инанмајасан,
төзөдөн доғулмур инсан—
нэ ағач шәклиндэ,
нэ гуш шәклиндэ,
нэ булуд, нэ јағыш.
нэ даш шәклиндэ.
Бу дүнјада һәр шејин
Сону сәсди, сәсди сон.
Бу көјә, көј үзүнэ
һајғырдығымыз сәсләр
мин илләрди доланыр
бу дүнјанын башына,
бир сәсин көз јашына.
Бу дүнја да доланыр
бир сәсин дөврәсинә.
Инанма танрыја да!
Исанын, Мәһәммәдин
бир вахтлар ешитдији
бир сәсди танры анчаг.
Ән парлаг улдузлар да
ән јаныглы сәсләрди,
Һәлә сөзә дөнмәмиш
бир сәсди бу дүнја да.
О сәсин оғлу, гызыјыг

О сәсин алтындајыг
О сәсин ичиндәјик.
Балыг кими үзүрүк
Сәси дәниз билирик,
Гушлар кими учуруг.
Сәси ағач билирик
Сәсин алтда севирик.
Чијинләриндә кедирик.
Танрым, бу нэ гајдадыр
Инсан кедир, сәс гајыдыр
Инсан кедир...
Еј јолчу, ајаг сахла,
Бағышла, гардаш, бағышла,
Танымадым
кедән инсанды,
ја сәс?!

* * *

Лејли саз гысылмышды Әдаләтә
Мәчнун Әдаләт гысылмышды саза,
гысылмышды ики јетим
бир-биринә.
Мәчнун гысылмышды
Лејли гәбринә,
Ики гәриб гысылмышды
сөзүн дүзүнә,
һаггын үзүнә.

Көрдүм Эдаләти мән дә
Көрдүм һамыдан кизли.
Сазынын бир телиндә,
«Чан!» дејирди өзүнә,
«Чан»—дејирди сазына.

Чан бизи удачаг учурумлара!
Чан бизи учурдачаг учурумлара!
Чан шәһидләри
үз гојдуғу торпаглара!
Чан «Чан» сөзү ешитмәјән
јетимләрә, јалғызлара!

Чан бир күнлүјә, бир ајлыға
Көзүмүзә көрүнәчәк
дүнја адлы севкијә,
дүнја адлы ајрылыға.

АШИГ ОЛМАЈАН АШЫГ
ЧАЛА БИЛМӘЗ САЗЫ

Сазы ајры ашыглар чалыр,
сәнинки саз дејил,
бүлбүл үрәјиди,
Инчитмә, јазыгды,
бурах кетсин, гардаш.

Сәнинки саз чалмаг дејил,
Сәнинки севкидән өлмәкди.
Сәнинки саз чалмаг дејил
дава еләмәкди дүнјајнан.
диз чөкмәкди сазын өнүндә.
Диз чөкүб диз чөкдүрмәкди
Дүнја танкыјнан, топујнан,
дүнја дағыјнан дүзүјнән
Сән дә

бир балача сазынан...

Сәнинки саз чалмаг дејил,
Сәнинки севмәкди,
Өзү дә һәмишә
илк дәфә севмәкди,
Инсантәк сөз дә ачизди, гаға,
илк севкини ачмаға,
Сөз шәклиндә
һеч заман ачылмајачаг севки
ачылар саз шәклиндә.
Сәнинки севмәк дә дејил, гардаш

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Шеһли чичәјин көлкәси (Н. Кәсәмәли) . . . 3

Севки севкилә ундулур

Јурдумузун ағ атлары, боз атлары . . .	7
Ана вәтән	8
Сон евин сон гапысы	9
Түфәнкә сығынантәк тәләјә сығын	11
Һамыдан чох севәчәјим	14
Гоча	15
Једди ил солмајан чичәкләр кими	16
Агры	17
Балача дағлар, тәпәләр	18
Залым достлар, залым гардашлар	20
Јенә Вәтән һаггында	22
Тәләјимзин ағыр гапысы	22

Ундулачаг бүтүн севдалар

Дөн бәри бах јери	25
Ундулачаг бүтүн севдалар	26
Јаныг каманча	27
Диз чөкәк шејтана	28

Кечәдән чыхан адам	29
Узун күзјүнүн габагында	30
Ики бәхт ағачы јан-јана	31
Чичәк ады	32
Сәс	33
Гыш севдасы	34
Көзләринә ајрылыглар долмамыш	35
Китаралы кечә	37
Бу ајрылыға да јыхылма, көнүл	38
Бир дә кимсәни севмәјәчәјәм	40
Күнләрлә јаған јағмур кими	41
Сәни ајрылыгчүн севдим	42
Балача гадын	42
Ким дејәр, ешгди дүнјада һәр шејдән көзәл . .	43
Севәк бир-биримизи	44
Һеч кәс севдијинә чатмыр дүнјада	45

Ундулачаг бүтүн нәғмәләр

Шаирләр	47
Ше'р охујанда ајаға дурун	48
Бәркдән охумајын ше'рләрим	48
«О көзәл кәнч чаһанда олмајыб»	49
Өлүмдән сонра башлар шаир өмрү	50
Гаранлыглар ајаг баса-баса	53
Ән бөјүк хошбәхтлик	54
Бу чаным јерүзүндә	54
Гәләм	56

Ән көзәл хатирә дә ән ачы көз јашытәк ундулур

Дүнјада дәрд галмајачаг	57
Көј үзүнә галхан дәниз	58
Һәр адамы бир көзәл күн јашадыр	59

Гоншу тојуна дөрд һасар о јана ојнајан ушаг	61
Сәссиз отагларын сәссиз гарысы	62
Гоча профессор	64
Дүнјанын ән күчлү адамы	66
Суалты сәлтәнәтдә гаранлыг	67
Кәдијин ағзы кәсилибсә	68
Балача һумаја	69
Гара телли, гара бығлы Алынын оғлу	70
Гардашым торпаг	72
Атла ојнајан гыз	73
«Тәјјарә вағзаллары» силсиләсиндән	76
Чорабы күллү оғлан	79
Иткин дәнизчи	82

Унудулмазлар

Һ. Чавид һаггында силсилә ше'рләр	84
Дөрдтел баятылар, ағтел ағылар	98
Никар ханым Рәфибәјлинин дәфн	101
күнү јазылан ше'р	101
Әдаләтин сазынын бир тели	103

Редактору Рүстәм Бейруди

Рәссамы А. Воловик

Бәдии редактору Р. Әһмәдов

Техники редактору В. Плиткина

Корректору О. Сүләјманова

ИБ № 1866

Јығылмаға верилмиш 2. 01. 1986-чы ил. Ча-
па имзаланмыш 6. 03. 1986-чы ил. ФГ 05046
Кағыз форматы 60х90^{1/32}. Кағыз № 2. Әдәби гар-
нитур. Јүксәк чап үсулу. Физика вә шәрти ч. в. 3,5
Учот-нәшр вәрәғи 3,4. Тиражы 5.000. Сифариш
№ 595. Гижмәти 40 гәп.

Азәрбајчан ССР Дөвләт Нәшријјат, Полигра-
фија вә Китаб Тичарәти Ишләри Комитәси.
«Јазычы» нәшријјаты 370005. Бақы, Натәван
мејданы, 1.

Сумгајыт шәһәр мәтбәәси, 373200.
Низами күчәси, 13.

*Васиф Исиб оглы
Джабраилзаде*

ПОЗАБУДУТСЯ ВСЕ СТРАСТИ

Стихи

(на азербайджанском языке)

Баку — 1986

370005 Издательство «Язычы»,
г. Баку, площадь Натаван, 1.

Типография г. Сумгаита. 373200. ул. Низами, 13.

HH-188591

40 гон.

